

Det er os, der er avisen

Det er os, der er avisen

Berlingske Medarbejderforening 100 år

Det er os, der er avisen

Berlingske Medarbejderforening 100 år

© Berlingske Medarbejderforening

Redaktion: Trine Munk-Petersen

Billedredaktion: Jan Jæger

Omslag: David Tarp

Layout: Narayana Press

ISBN 978-87-994104-0-8

Udgivet 2010

Bogen er trykt hos Narayana Press i Danmark

Bogen er udgivet med økonomisk støtte fra:

Den Berlingske Fond

Ophavsrets-fonden i Dansk Journalistforbund

Kreds 1 Dansk Journalistforbund

PFA Pension

Gengivelse eller reproduktion af indholdet er ikke tilladt, medmindre der forud er indhentet skriftlig tilladelse fra Berlingske Medarbejderforening.

Omslagsillustration:

Forsiden: Journalister og fotografer på Berlingske Tidende gennem tiden.

Bagsiden: Redaktionssekretariatet på Berlingske Tidende 1949.

Indhold

Forord

Det er os, der er avisen 7

Otte mænd i sorte jakker 9

Af Uffe Gardel

Ni scener fra et ægteskab 15

Af Jens Rebensdorff

Den gamle redaktør og Bladet 23

Af Annelise Bistrup

Et bladhus i kamp for overlevelse 27

Af Jørgen Larsen

Dér har vi den skrivende husmor! 35

Af Trine Munk-Petersen

39 år i parenteser efter billedteksten 39

Af Morten Juhl

Tante Bo og Vor Mors store kup 45

Af Henrik Dannemand

Vi skal passe godt på hinanden 51

Af Uffe Gardel

Da Hr. Møller opsagde sit abonnement 55

Af Mads Kastrup

I de voksnes rækker 59

Af Line Holm Nielsen

Fra avis til mediefabrik 63

Af Frederik M. Juel

Her sker vi ikke ud 69

Af Trine Munk-Petersen

BMF længe leve... 77

Af Jan Hedegaard

Det er os, der er avisen

Det er os, der er avisen.

Vi er avisen. Os i Berlingske Medarbejderforening. Det er os, der står på scenen. Sådan er det. Og så alligevel ikke helt. Journalister, fotografer, redigerende og layoutere er ikke alene om det. Der er tillige administrationen, annonceafdelingen, marketingafdelingen, trykkere, distributionen, budene og – nuvel – ledelsen, både avisens og koncernens. Dertil er der et sted ude i den globale verdens uoverskuelige net af penge på højkant samt investorer på langs: Ejerne.

Alligevel er det mest os, der er avisen. Det er vores selvforståelse. Sådan må det være, når man skal gøre, hvad vi gør. De kan skifte direktører for huset. Det er stadig os, der står der, når tæppet går op. Vi har gennem alle årene skabt Berlingske Tidende ud fra denne opfattelse. I version 3, 4, 5...17, 20, 30 og så videre. På papir, på net og nogle gange på urimelige vilkår. Og vi gør det fortsat. Nu på en smeltende isflage i den digitale opvarmning. Og den eneste måde at gøre det på er ved at sige, at vi er avisen.

De kan vælge ny dirigent. Det er os, der spiller musikken. De kan ændre takten. Hvis det stadig swinger, er det os, der får det til det. De har endnu ikke i vores nu 100-årige historie sat os på en prøve, vi ikke kunne klare. Vi synes ikke, det omvendte altid har været tilfældet. Hvorfor vi har haft en medarbejderforening i 100 år. Vi er medarbejdere, journalister, fotografer, redigerende og layoutere. Vi ejer den ikke, men vi er avisen.

Otte mænd i sorte jakker

En oktoberdag i 1910 fik Berlingske Tidendes redaktion sin egen fagforening, BMF. Det var et nybrud på en så konservativ avis, og den følgende tid betød store forandringer for bladets journalister. Uffe Gardel skriver om Medarbejderforeningens første år.

Af Uffe Gardel

Mødet fandt nok sted engang ud på eftermiddagen; manuskripterne til aftenavisen skulle afleveres først. Lad os gætte på, at de otte mænd i sorte jakker mødtes omkring det store mørklakerede bord i redaktionssekretariatet på 2. sal, dér hvor debatredaktionen bor i dag, nogle siddende, andre stående, en enkelt har måske løftet de tunge gardiner til side og sat sig i en af vinduesnicherne ud mod Pilestræde.

Vi var kun i oktober, og det grå dagslys trængte stadig ind gen-

nem de støvede vinduer, der heller ikke kunne holde lydene af rumlende vognhjul ude.

Måske har de stået omtrent, som man ser det på et samtidigt foto: Andreas Buntzens korpulente skikkelse lænet let ind over bordet, Haghfelt med cykelstyroverskægget stående i baggrunden ovre ved bogskabet, Arthur Christensen i færd med at flytte nogle korrekturark til side, som om han skulle til at bruge redaktionens enlige telefonapparat midt på bordet. I hjørnet har måske stået den lille børsmedarbejder, Ejnar Christensen. Redaktøren af notitsspalten, Carl Behrens, kan have stået henne ved døren og gemt sit smalle ansigt med fipskægget bag Buntzen; undervejs ned gennem Pilestræde var han sikkert rendt på både den ene og den anden bekendte, der lige ville fortælle ham nyt til hans spalte. Derfor var klokken endt med at blive nogle minutter over, før han kunne passere under udhængsskiltet med "Berlingske Bogtrykkeri og Avertissements-Tidende" –

Berlingske Tidendes redaktionssekretariat anno 1909. Omkring bordet ses fra venstre Andreas Buntzen, H.P.V. Hagfelt, Arthur Christiansen, Fr. Jensen, V. Christiansen, Ejnar Christensen, Hugo Lantow og O. Irminger. I døren chefredaktør, kaptajn Chr. Blangstrup i samtale med Suen Poulsen. Foto: Scanpix.

så var rangfølgen af virksomhedens aktiviteter slået fast – og dreje ind gennem den nu sløjfede port i det gamle nr. 34.

Dagsorden for mødet: Stiftelse af en redaktionel medarbejderforening. Det måtte være på tide. Nationaltidende havde allerede fået én, og lad os gætte på, at Politiken også har haft en faglig organisation for journalisterne på bladet.

Chefredaktøren, kaptajn Blangstrup, har formentlig demonstrativt lukket fløjddøren ind til sit kontor. Eller også var han slet ikke på bladet; det var han ofte ikke, fordi han også skulle passe sit hverv som redaktør af den nye udgave af Salmonsens Leksikon.

En folioprotokol var anskaffet til formålet, og i den blev skrevet med blæk:

“Paa et Møde Mandag den 17de Oktober 1910 blev det af undertegnede Medlemmer af “Berlingske Tidende”s Redaktion vedtaget at danne en Sammenslutning, der under Navnet “Berlingske Tidendes Medarbejderforening” har til Formaal at virke til Fremme af det kollegiale Forhold mellem Medarbejderne indbyrdes og en Betryggelse og Forbedring af deres økonomiske Stilling og Arbejdsvilkaar i Bladets Tjeneste.

Kjøbenhavn, den 17de oktober 1910.”

De otte tilstedeværende har egenhændigt skrevet under: Carl Behrends, Andreas Buntzen, Arthur Christensen, Ejnar Christensen, Julius Clausen, V. Christiansen, Hugo Lantow og H.P.V. Haghfelt.

Fem navne er senere tilføjet med bemærkningen “tiltraadt”: A. Brønnum, Alfred Tofft, Alfred Th. Jørgensen, Svend Borberg og H.J. Hansen.

Protokollen eksisterer, ved et mirakel, stadig.

Hvem var de 13 mænd? En blandet flok, må man sige. Flere af dem, faktisk påfaldende mange af dem, står opført i 1910-udgaven af Kraks Blå Bog, og andre kan findes i biografiske leksika. De var næppe journalister i moderne forstand, men Berlingske Tidendes spalter rummede heller ikke så meget journalistik i moderne forstand. Mange af de skrivende medarbejdere havde karrieret ved siden af ude i byen, og selv de, der havde deres hovedindtægt fra bladet, var ikke fastansatte i vores forstand: De var på linjebetaling eller stykbetaling, altså nærmest en slags faste freelancere. De 13 stiftere af BMF har som specialmedarbejdere hørt til bladets adel; der har sikkert foruden dem været et par unge notitsskrivere og korrekturlæsere.

42-årige Julius Clausen, som blev foreningens første formand, var således cand.mag. og bibliotekar ved Det Kongelige Bibliotek. Han havde i flere år anmeldt litteratur for bladet, og fra nytår havde han også overtaget teaterstoffet; forgængeren var nemlig blevet

afskediget efter at have anmeldt den forargelige Gustav Wied alt for venligt.

Så var der Carl Behrends, grosserersøn og forfatter. Svend Borberg var også forfatter. Andreas Buntzen var fuldblods og fuldtids journalist – og søn af en højesteretssagfører. Arthur Christensen var dr.phil. og en anerkendt orientalist, som havde skrevet flere bøger om islamisk digtning og kultur – på Berlingske Tidende blev han udenrigsredaktør. Ejnar Christensen, børsmedarbejderen, var desuden overretssagfører. Det var H.P.V. Haghfelt ikke endnu, det blev han først i 1912, og siden blev han en navnkundig leder af bladets korrekturafdeling. Alfred Th. Jørgensen var lic.theol. og sekretær ved de Samvirkende Menighedsplejer, og musikanmelderen, Alfred Tofft, var selv komponist. Dette var fagfolk, der skrev om deres fag. Pudsigt nok er det netop den slags journalister og den slags journalistik, som nogle i dag mener kan blive papiravisernes redning.

Medarbejderforeningen var ikke tænkt som en selskabelig klub. Den første aktivitet bliver et medlemsmøde i begyndelsen af december, hvor de syv fremmødte diskuterer et udkast til et “takstregulativ”. Det vedtages, og det fremsendes til kaptajn Blangstrup. Foreningen ønsker, fremgår det af følgebrevet, “en haardt tiltrængt Forbedring af vore pekuniære Vilkaar. Som Begrundelse af dette vort Ønske mener vi at kunne indskrænke os til at henvise til de stærkt stegne Skatter, Priser på Livsfornødenheder, Husleje m.m. samt til, at det af medfølgende Regulativ fremgaar, at Administrationen af “Nationaltidende” har fundet en væsentlig Forbedring af Medarbejdernes Kaar betimelig.”

Brevet underskrives i tidens stil med “Ærbødigst”, men indholdet er jo en klassisk fagforeningsargumentation: Priserne er steget, og de andre aviser betaler højere lønninger end jer. Det er værd at bemærke, at der til gengæld ikke er nogen henvisning til de andre faggrupper i huset. Sætterne fik ellers en husaftale om løn helt tilbage i 1897; den blev forhandlet af de ansatte selv, fordi Berlingske stædigt nægtede at anerkende fagforeningerne som aftaleparter. Fra 1908 var der også kommet krav om lønforhøjelser fra bladbudene og det øvrige tekniske personale. Men dem ville journalisterne altså alligevel ikke sammenligne sig med, selv om det jo faktisk var det samme, de forsøgte at gøre nu, nemlig oprette deres egen lokale forhandlingsorganisation uden om deres fagforbund. Først efter nogle år blev Berlingske-journalisterne også repræsenteret i Journalistforbundet.

Det må alligevel have været et afgørende skridt for denne flok af cand.mag.er og sagførere at optræde som kollektiv og kræve en kollektiv lønforhandling. Ganske vist stod arbejderbevægelsen og

Berlingske Medarbejderforening til medarbejderfest på Nimb 12. oktober 1921. De fire kvindelige kolleger, der lyser op blandt de sorte jakkesæt, er fra venstre Edith Rode, Charlotte Haslund, Gerda Ploug og Xiane Manicus. Foto: Scanpix.

fagforeningerne stærkere og stærkere i årene efter Septemberforliget i 1899, og netop i 1910 havde København været vært for en international socialistkongres med deltagelse af blandt andre Lenin. Men Berlingske Tidende stod på en eller anden måde uden for tidens strømninger. Det var kun seks år siden, at Berlingske Tidende var ophørt med at være et officielt regeringsorgan, og kong Frederik den 8. vides at have skrevet mindst én ledende artikel i avisen. Bladhuset i Pilestræde var i de år stadig forstenet konservativt, både i holdninger og i form. Men det afholdt altså ikke medarbejderne fra at føre sig frem med klassiske fagforeningsargumenter.

Kaptajn Blangstrup reagerede tilsvarende som en klassisk arbejdsgiver, og 11. januar 1911 modtog medarbejderforeningen en høflig, men blank afvisning af kravet om en overenskomst.

“Selv om Administrationen vilde se bort fra det for Bladets redaktionelle Drift uheldige og mislige i, at Gageforhold og Lønsatser for løse og faste Medarbejdere i det Omfang som foreslaaet fastsættes gennem kollektiv Overenskomst

med en Medarbejderforening, saa er de Herrer, som her i Forening har stillet Forslaget, knyttet til Bladet paa en saa ganske uensartet Maade, at Administrationen ikke anser det for muligt at optage en kollektiv Forhandling med dem.”

Det er jo lige som at høre vore dages arbejdsgivere, når de stilles over for kravet om freelanceoverenskomster: “Det kan vi sandelig ikke, selv om vi så ville. De enkelte freelancere har helt, helt forskellige aflønningsvilkår, så dem kan vi ikke lave kollektive aftaler for”. I vore dage er det alligevel lykkedes til sidst flere steder, ikke mindst på Berlingske. Og det lykkedes også i 1911. Medarbejderforeningen og kaptajn Blangstrup indledte nemlig nu en længere korrespondance og forhandling, der endte med enighed om et takstregulativ. Det skulle gælde for alle, som enten daglig stillede deres arbejdskraft til rådighed for bladet eller havde ansvaret for regelmæssig leverance af specialstof. Og så skulle man have arbejdet mindst et år for bladet for at være omfattet.

Forfatteren Edith Rode var ét af de markante kvindelige medlemmer af Berlingske Medarbejderforening helt fra de første år. Foto: Scanpix.

Den første lønftale – Regulativet – er også bevaret, og den er på ingen måde, hvad vi i dag ville kalde en overenskomst. Den er simpelt hen et meget detaljeret prisblad for styk- eller linjebetalte freelancere. Her er nogle uddrag:

“Større Interviews 8 Øre pr. Linie, dog ikke under 4 Kr. Ved ekstraordinære Lejligheder, hvor særlige Omstændigheder maatte tale herfor, kan Redaktøren yde en højere Betaling efter sit bedste Skøn.

Mindre interviews 6 Øre pr. Linie dog ikke under 2 Kr.

Reportage (herunder ogsaa Stedbeskrivelser, Beskrivelsen af offentlige og private Anlæg, Bygningsforetagender m.m.) 6, 7 eller 8 Øre pr. Linie efter Arbejdets Art og Vanskelighed.

Politireportage 7 Øre pr. Linie.

Nyheder større 2 Kr., mindre 1 Kr.”

Teateranmeldelser gav 15 kroner for helaftensforestillinger og otte kroner for halvaftensforestillinger. Man ville også få otte kroner for at dække et møde i Borgerrepræsentationen. Og så videre.

Var det meget eller lidt? Til sammenligning tjente en arbejder i gennemsnit 45 øre i timen i 1910 ifølge DAs lønstatistik. Så honoraret for et BR-møde ville altså svare til næsten 18 timers arbejds løn. På den anden side havde man som stykbetalt medarbejder netop ikke nogen fast indtægt.

Forfatteren Herman Bang, der selv var journalist, har givet os en lille skitse af livet på en københavnsk avisredaktion omkring århundredskiftet i romanen Stuk. Her er en scene fra redaktionssekretariatet: Trykpressen er netop gået i gang, men litteraturskribenten, hr. Stær, kommer fortvivlet løbende ind til redaktionssekretær Gravesen; han har opdaget, at der er strøget i hans manus.

“Der var strøget otte Linier, han kunde næppe tale – otte Linier....

– Der er strøget h a l v t r e d s, sagde Hr. Gravesen tørt.

– Men otte Linier, som m a a t t e ind.... Otte Linier midt i Tankegangen. Hr. Stær satte sig, han begyndte at læse op af Revisionen og korrigerede alt, som han læste, hidsigt, med en blaa Blyant, skønt han vidste, Maskinerne gik, og intet blev rettet.

Hr. Stær led alle Helvedes Kvaler ved hver strøget Linie og hvert ombyttet Ord. Paa tyvende Aar løb han i “Journalistisk Virksomhed” Væddeløb omkap med Familiens Fornødenheder, Hurtigpressen og sin egen Tanke.”

Herman Bang har aldrig arbejdet på Berlingske Tidende, og redaktionsscenerne i Stuk er formentlig inspireret af både Politiken og Nationaltidende, to blade hvor han i flere år var fast medarbejder. Men der er ingen grund til at tro, at forholdene var meget anderledes i Pilestræde.

Det var tilsyneladende heller ikke så let for avisens ledelse at vænne sig til at være bundet af en lønftale. I hvert fald måtte Medarbejderforeningen allerede i december 1913 afsende et arrigt brev til Berlingske Tidendes nye chefredaktørduo, Svend Poulsen og Christian Gulmann, hvori blandt andet stod:

“Vi skal endvidere gøre opmærksom paa, at vort Taxtregulativ, saaledes som det er godkendt i sin tid af Administrationen og Redaktionen, ikke altid over-

holdes, saa Medarbejderne ikke faar den vedtagne Betaling for en Mængde Stof.”

Og man tilføjede:

“Fremdeles vilde vi sætte Pris paa en Forhandling om den haardt tiltrængte Forbedring af Lokaleforholdene.”

Nej, der er intet nyt under solen, og lokaleforholdene blev aldrig rigtigt gode, for staben voksede hurtigere end lokalene. I marts 1925 skriver medarbejderforeningen igen til chefredaktørerne – det er stadig Gulmann og Svenn Poulsen – at “Pladsforholdene (er) stadig meget knebne. Flere Medarbejdere, der har deres daglige Arbejde paa Bladet, har ikke faste Pladser, eller deler værelse med saa mange, at de praktisk talt maa søge andet Sted hen, naar de skal bestille noget for Bladet.”

I samme skrivelse tager man toiletforholdene op; man vil gerne have toiletterne i fred for bude og annoncesælgere:

“Et Besøg henimod Aften paa Toiletterne vil overbevise enhver om, at en Ændring er i høj Grad ønskelig. Og vi tillader os herved at henstille, at Redaktionen faar sine egne Toiletterum, og at Akquisition og især Bude henvises til andre Lokalteter.”

Lønningerne var dog det vigtigste spørgsmål. Den næste bevarede udgave af takstregulativet er fra 1919; her fremgår det, at man i nogen grad er ved at gå over til timeafregning eller ligefrem faste gager. Men der var lang vej til opfyldelse af Journalistforbundets krav om fast månedsløn til alle fast tilknyttede journalister, og det fremgår af referater af medarbejdermøder flere år senere, at enkeltmedarbejdere af ledelsen var blevet advaret om, at de ville ryge tilbage på stykbetaling, hvis ikke de kunne “skrive deres gage ind”.

Endelig var stykhonorarerne ganske vist sat op; honoraret for at dække et BR-møde var for eksempel blevet forhøjet fra 1911-regulativets otte kroner til nu 11 kroner, altså en stigning på 38 procent. Men i samme tidsrum var arbejderlønningerne mere end tredoblet, nemlig fra 45 øre i timen til 1,47 kroner i timen. Og i de to år, som 1919-regulativet skulle gælde, nåede arbejderlønningerne som følge af efterkrigstidens inflation at stige med yderligere 23 procent. Slutresultatet var, at det BR-referat, der i 1911 udløste betaling svarende til 18 arbejdstimer, i 1921 kun gav seks arbejdstimers betaling. Relativ forarmelse er måske så stærkt et udtryk. Men meget tyder på, at et journalistjob i Pilestræde omkring 1920 ikke var det godt betalte job, det kunne ligne i 1910.

Gyrith Lemche, forfatter og journalist på Berlingske Tidende gennem en lang år-række. Her fotograferet i 1944. Foto: Scanpix.

BMFs arkiv rummer en del breve fra medlemmer, der fortæller, hvor økonomisk surt det af og til kunne være. I februar 1925 skriver et medlem, der desværre underskriver sig helt ulæseligt, at han er nødt til at melde sig ud af foreningen på grund af “Mismod”!

“Jeg lider af et dybt Mismod, fordi jeg, rent ud sagt, sidder skidt i det – hvad jeg aldrig har prøvet før. Siden Dyrtiden indtraadte, har jeg efterhaanden laant adskillige Tusind Kroner til at leve for, og naar jeg skal forrente, og til dels afdrage disse Penge, samtidig med, at jeg skal betale høje Skatter og Afgifter og ca. 1000 Kr. mere i Husleje, saa det sommetider ligefrem kniber med at faa Føden, slet ikke at tale om, at der ikke bliver noget til Klæder.”

Kontingentet til BMF var på det tidspunkt tre kroner pr. måned, svarende til to timelønninger for en arbejder.

Værre stillede kunne enker efter journalister være. Selveste juleaftensdag skriver Ella Madsen, enke efter J.F. Madsen, til Medarbejderforeningens formand:

“Kunde De ikke hjælpe mig paa en eller anden Maade. Jeg skal i Dag betale nogle Regninger, som allerede skulde have været betalt den 15de, men jeg kunde ikke og saa havde jeg faaet Udsættelse til i Dag. Jeg havde ventet at faa nogle Penge for noget Romansalg af min afdøde Mands, af Ugebladenes Redaktør Johansen, men efter at have søgt ham i lange Tider fik jeg i Gaar Afslag.”

Endnu mere rørende er en spritduplikeret skrivelse i BMFs arkiv. Den er dateret juli 1927 og underskrevet af en række personer på redaktionen, både chefredaktører og menige medarbejdere. Den indledes sådan her:

“Da Redaktionssekretær Chr. Thomsen i Foraaret afgik ved Døden stod hans Familie ganske uden Subsistensmidler. Fremtiden tegner sig alvorligt baade for hans enke og hans Datter, men mest dog for den lille 11 Aars Dreng, hvis skæbne laa Faderen saa meget paa Sinde i de sidste Timer. En snæver Kreds af Chr. Thomsens nærmeste Arbejdsfæller og Venner har derfor sluttet sig sammen om gennem mindre maanedlige Bidrag at understøtte Drengen saadan, at han kan komme paa Kostskole, og om muligt hjælpe ham frem til Studentereksamen. Vi opfordrer indtrængende andre af Thomsens Kammerater til ved at tegne sig for et mindre maanedligt Bidrag, der vil blive hævet ved Bladets Kasse...”

Intet under at kampen for en pensionsordning stod højt på dagsordenen. I 1924 lovede Huset at oprette en pensionsfond, og fra 1927 fik man en generel pensionsordning gennem Journalistforbundet.

Penge spiller også en påfaldende stor rolle i de korte skitser, som Herman Bang i Stuk giver af livet på en redaktion:

Det var dengang...

Personalebladet “Pilestræde” for 50 år siden.

“I Redaktionsstuerne var Persiennerne nede for Solen og Luften stram af de nye Olieæpper paa Gulvene. Redaktionssekretærstolen, Hr. Gravesens Embedssæde, i den første Stue var tom, paa et Hjørne af Skrivebordet laa der en Flettekurv.

Flettekurven var Tegnet paa, at Fru Gravesen var i Redaktionen. Fru Gravesen holdt af at opsøge sin Mand i Redaktionstiden – væbnet med Fletteposen – for at afgøre pinlige huslige Udgifter (i Familien Gravesen kunde i øvrigt næsten alle Udgifter henregnes til de pinlige): heroppe forbød hensynet til “De Herrer” Gravesen at blive højroret eller simpelthen at gaa og smække med Døren.”

I øvrigt: På Berlingske Tidende var der ikke kun “herrer”. Medarbejderforeningen talte også kvinder – helt fra begyndelsen og i forreste række. En optælling i medlemslisten for 1925 viser, at der nu var 31 medlemmer af foreningen, som var fastansat eller havde deres hovedindtægt ved bladet. Af dem var de fire kvinder. Blandt freelancemedlemmerne, som vi ville kalde dem i dag, var tre ud af i alt ti kvinder.

Da foreningen i 1917 fik sin første formelle bestyrelse, var det ene af de i alt tre medlemmer fru Charlotte Haslund. Hun fortjener en kort minderune, for hun var en markant skikkelse i dansk dagspresse og typisk for de første kvinder på redaktionen. Hun blev ansat i 1913 som redaktør af avisens søndagstillæg, Kvinden og Hjemmet, og hun trak en del andre kvinder til sig som medarbejdere, blandt andre forfatterne – dengang havde man sagt: forfatterinderne – Gyrithe Lemche og Edith Rode. Sidstnævnte, som også blev en fremtrædende figur på bladet, kom senere til at skrive Charlotte Haslunds nekrolog, hvori hun kaldte hende: “En Slider, en Kæmper, en festlig og smuk Kvinde (...) Hendes Liv havde otte Arbejdsdage om ugen, men ingen Hverdage...”

De to lignede i øvrigt hinanden på deres stormende privatliv, som ikke rigtig svarede til datidens standard, om end måske nok til journaliststandens. Charlotte Haslund nåede således at være gift tre gange, og Edith Rode forlod sin første mand under bryllupsrejsen i Italien. Men det hindrede dem altså ikke i at blive ansat ved den konservative avis, endsige i at blive fremtrædende og respekterede medlemmer af BMF i foreningens første år.

Ni scener fra et ægteskab

Hvordan er den typiske journalist på Berlingske Tidende? Et forsøg på gennem unuancerede betragtninger, løsrevne citater og anekdoter at nærme sig en slags svar.

Af Jens Rebensdorff

1. Jeg havde fået jobbet som Berlingske Tidendes første officielle livsstilsjournalist. Og jeg godtog gladeligt, at redaktør Erik Randel

indkaldte mig til lønforhandling på den dag og to timer inden, jeg skulle til min fars bisættelse. Året var 1991. "Vi vil helst have formalia ordnet til den første. Vi ved det er lidt ubelejligt..." Set i bakspejlet reagerede jeg helt i overensstemmelse med den Berlingske ånd, jeg var ved at træde ind i. Som om jeg havde taget min uddannelse i De Gamle Stuer, klappede jeg hælene i og accepterede det ubelejlige mødetidspunkt. Under selve samtalen hørte jeg af gode grunde ikke efter, men sagde vist ja til at få løn og cyklede

Jens Kistrup i sit kreative arbejdsværelse på Frederiksberg. Fotograferet i 1992 af Linda Henriksen.

derefter mod Rigshospitalets kapel. Hvad gør man ikke, når man har fået drømmejobbet på selveste Berlingske Tidende? Det var dengang, en redaktør sagde, for ligesom at signalere, at han skam godt vidste, at idéer til livsstilsartikler ikke opstod i iltfattige redaktionslokaler: "Gå ned på en café og få en idé". Uha, jeg var moderne. Så kan lidt forhandling om løn og ansættelsesvilkår klædt i sort og sorg sagtens klemmes ind. Syntes jeg dengang. Samme sære Berlingske-masochisme – eller korpsånd – gør sig gældende, når de knapt flyvefærdige praktikanter som noget nyt i disse år opfordres til at kæmpe om at få idéer til artikelserier. De, der kommer med den bedste idé, får en meget fin præmie: De får æren af knokle røven ud af bukserne for at skrive artiklerne. "Realisere projektet" som det hedder. Og praktikerne jubler hele vejen til tastaturet. De kan ikke sige nej. Ånden har allerede indtaget deres kroppe.

BMF ved 50-års jubilæet i 1960, mere solid end sexet. Fra venstre Karl Poulsen i samtale med Momberg og Carl Th. Jensen. Foto: Hakon Nielsen.

Fine forhold. Kong Frederik IX tænder cigareten for Berlingskes London-korrespondent, Mogens Barfoed. 1947. Foto: Scanpix.

2. Når man taler med folk om det typiske ved en journalist fra Berlingske Tidende, siger de fleste: Ordentlighed. Fairness. God kollega. Korrekthed. Pålidelighed. Åben over for nye ting. Ikke noget fis. Man er én, andre mennesker kan stole på. Begreber som duks og dengse vil vi ikke høre tale om, og vi banker alligevel os selv i hovedet over dem. For vi vil gerne være lidt sjovere, lidt mere spontane og eksperimentere lidt mere. Gøre noget af alt det, der ikke handler om "magtfuld journalistik". Men velopdragenheden kan tage overhånd. Da jeg sammen med en ung fotopraktikant ved navn Linda Henriksen i 1992 skulle besøge vores daværende teateranmelder, den legendariske Jens Kistrup, i forbindelse med en reportage om kreative menneskers arbejdsværelser – det viste sig i øvrigt at han ofte skrev sine anmeldelser i pyjamas med blyant, hvorefter han tog en taxa til Pilestræde og skrev dem ind på computeren – forlod vi efter en times tid hans fantastiske og rodede Frederiksberg-lejlighed. Vi så godt de to kasser vin, der stod på vej ud, det var ikke til at tage fejl af: De var til os. Men vi turde ikke tage dem. Vi ville ikke afsløre, at vi godt vidste det var gaver til os. Men vi ville ikke sådan bare rage til os, eller hvad det nu var, vi tænkte. Og vi fik aldrig vores vin. Måske er episoden overfortolket. Min tidligere kollega Ole Birk Olesen er måske mere klar i spytet:

Redaktionssekretariatet på Berlingske Tidende 1949. Foto: Olaf Kjeldstrup.

“Den typiske Berlingske-journalist er et ordentligt menneske. “Ordentlighed” er kodeordet, både i spalterne og i arbejdet mellem kollegerne på redaktionen. Man er ordentlig ved hinanden, og man er ordentlig over for læserne og kilderne. Og det mener jeg udelukkende positivt! Utvivlsomt er en del af årsagen, at de fleste journalister på den gamle hovedstadsavis i virkeligheden er opvokset i Jylland, hvor man stadig har styr på de gamle dyder. Bagsiden af ordentligheden er en angst for at skille sig ud. Mange mennesker tror, at konformitet er en garanti for ordentlighed. Er man som alle de andre, så stikker man i det mindste ikke negativt ud. Men ordentlige mennesker må også en gang imellem sige fra.

Uden mod kan man i længden ikke være et ordentligt menneske. Hvad brænder I egentlig for, kære Berlingske-journalister? Hvad indignerer I over?”

3. I alle ægteskaber er der en officiel tone – “møs møs” og lidt hyggekrise om sommerferier og toiletsæders position – og der er en agenda, man kun opruller blandt gode venner eller beholder dybt inde i sig selv om, hvor irriterende hun er, og at man måske slet ikke passer sammen – i hvert fald ikke, når hun er i DET hjørne... Sådan er det også at være Berlingske-journalist. Vi anerkender som regel, at det er godt og udfordrende og privilegeret at være ansat. Men vé

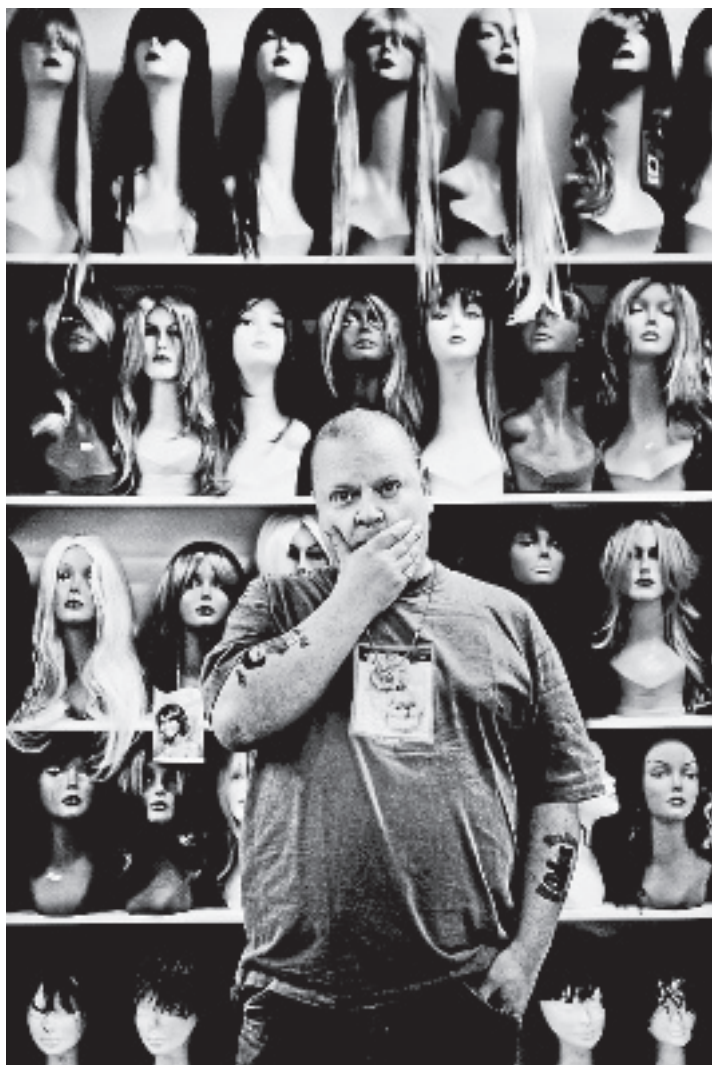

Journalist Susanne Palsbo på sit kontor i 1949 – bemærk undulaten i bur. Foto: Olaf Kjelstrup.

den, der smiler og ser ud, som om man ligefrem er begejstret. Vi vil ikke være som dem ovre på Politiken, der ikke kan være i deres kroppe for selvfedhed. Vi i Pilestræde har som regel nedadvendte mundvige, mens vi siger, at det da er okay her på bladet, men – og så en masse forbehold. Måske sidder der inde i en journalist på Berlingske Tidende et lille bløddyr, der har det smadder svært med for store talebobler og formuleret selvtillid. Eller også er det på grund af de nye arbejdsforhold, hvor vi arbejder i storrum med free seating og er vidner til hinandens mindste vejtrækning, at vi ikke smiler, når vi fortæller om glæden ved at arbejde i Pilestræde. Hvis man

– og efter den seneste ombygning i 2008 Tonie Yde Mørch ved skærmen.
Foto: Søren Bidstrup.

Tidligere skribent på Berlingske, Henrik List, savner Diva-management på avisen.
Foto: Christian Als. 2008.

ikke før har følt sig som et tandhjul i en stor mediemaskine, så er der rig mulighed for det nu, hvor intet må være højere end 120 cm, ingen må have billeder på væggene, ingen fremvise personlige ejendele på skrivebordet eller have relikvier fra interviewoplevelser eller morsomme opslagstavler à la den, trafik-Hans havde i det gamle Pilestræde. Man kunne altid gå ind på hans kontor og se på hans opslagstavle, der var dækket af udklippede avisoverskrifter. Og med

hans sans for sprog blev man en lidt gladere Berlingske-journalist den dag efter at have læst en håndfuld. Samme glæde er svær at oparbejde, når man arbejder i en mellemting mellem en bankfilial og et badeværelse.

4. Der var varmt i det trange lokale, øl, vin, vand og snacks. Nyhedsredaktør Henrik Keith Hansen havde fået job i DR og fik sin obligatoriske afskedsreception. Alt var, som det skulle være. Jeg husker episoden på grund af en lille sætning i daværende chefredaktør Elisabeth Rühnes tale til sin tidligere medarbejder: “Da vi ansatte dig, Henrik, var vi i tvivl, om du fyldte for meget”. Godt nok er manden høj og har en kraftig stemme, men det er sigende for holdningen til os som medarbejdere og vores opfattelse af os selv, at vi helst ikke skal “fylde for meget”. Og det gør vi så heller ikke. Vi klager over de fysiske arbejdsforhold, når ledelsen ikke er der. Men det bliver kun til pip, når det gælder. En Berlingske-journalist er jo ikke et brokoved. Vi er til for læserne, så hvad betyder lidt ombygning, og hvad er i virkeligheden forskellen på at sidde tre i et lokale eller 50?

5. Krukker larmer og hyler og brokker sig. Nære relationer som et ægteskab kan ikke fungere, hvis der ikke bliver skejet ud. Råbt. Pjattet. Men det skal være frihed under ansvar, hedder det. Og det praktiserer vi så. Og hvad der ikke sker i spalterne, må selvfølgelig ske på andre platforme. For eksempel til fester og på “Sukkenes bro”, der forbandt kontorerne med kantinen i Pilestræde inden ombygningen. Når tegner Tom Wikborg og Jens Kistrup mødte hinanden på gangene, råbte de så højt af glæde, at vi andre kunne høre deres brøl flere etager op. Så vidste man, at krukkerne var stødt på hinanden. De, der kan huske det, taler stadig om det, som om det at råbe spontant til en kær kollega var den vildeste udskejelse. Altså målt i Pilestræde-alen. Vi andre styrer vores egoer og stemmebånd. Bevares, der er enkelte krukker tilbage. Men de er krukker på den tilpassede måde. Helt ifølge tidens kodeks. Dem skal vi værne om på samme måde som hængebugsvinet og Michael Laudrup. Vi ville ikke være de samme uden. Hvem skulle vi bagtale og hemmeligt misunde, hvis de ikke var der? Men de har det svært, de der stikker ud på Berlingske Tidende. Tidligere skribent og anmelder på bladet, Henrik List, siger det sådan her: “Man mangler i ekstrem grad sans for det, man nu om dage kalder “diva-management” på Tante B!”

Jane Aamund, eks-journalist på bladet og forfatter, sætter lidt flere ord på: “Der er absolut ikke korpsånd på Berlingske Tidende

blandt journalisterne. Alle sætter pris på at få et lille individualist-hjørne, som kan vokse. De år, hvor Berlingske Tidende blomstrer, det er de år, hvor individualisterne får lov til at gro, hvor redaktørerne ganske vist plages med dem, fordi de vil bekræftes, men hvor de samtidig får lidt vanding med Substral ind imellem. Det værste der kan ske er, at de bliver usynlige for ledelsen, så krymper de og bliver hr. og fru bittermandel.”

Om bladets udfordring med skæve individualister skyldes tidsåndens krav om tilpasning, et særligt tankesæt på matriklen eller det skyldes noget, der siver op fra kælderen, var ved redaktionens slutning endnu ikke klart.

6. Identitet har i mange år, hvis ikke altid, beskæftiget os på Berlingske Tidende, og ledelsen er nu gået ind i jagten på at finde en. Nu da vi ER kommet tættere på læserne og har fundet ud af, hvem de er, skal vi til at se indad. I det Herrens år 2010 har man iværksat “Identitetsprojektet”. Jagtens mål er at besvare spørgsmålene: Hvem skal vi være noget for i fremtiden? Hvordan skal vi være noget for vores kunder? På hvilken måde? Og hvem er konkurrenterne? – som det hedder. Om det er betryggende eller skræmmende, at selv ens “ægtefælle” med lys og lygte leder efter en identitet, lader vi stå åbent.

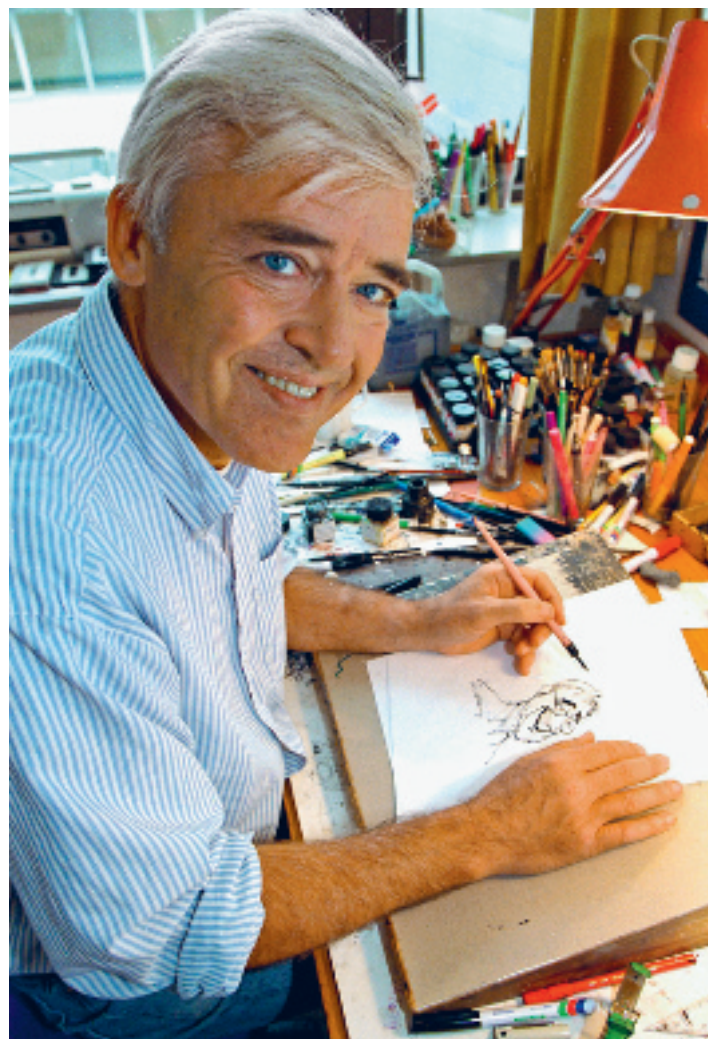
7. I virkeligheden er det kompliceret at beskrive, hvad for en størrelse en Berlingske-journalist er. Da jeg sendte en mail ud til en håndfuld tidligere ansatte for at få deres vinkel på det måske ubesvarlige spørgsmål om, hvem den typiske Berlingske-journalist er, kom flere svar tilbage, som om jeg havde spurgt om, hvordan Berlingske Tidende er som arbejdsplads. Jeg havde ellers brugt den store pædagogiske vinkelsliber ved formuleringen af spørgsmålet. Men måske er det sådan, at vi hurtigt glider i ét med vores arbejdsplads. Forfatter og journalist Morten Sabroe, der var praktikant på bladet i 1970'erne, begyndte også at tale om bladet som arbejdsplads, da jeg bad ham om en slags karakteristik eller sigende anekdoter. Manden, der ellers har mange ord og erindringer i sig, kunne praktisk talt ikke finde på noget, hverken om personligheder eller huske episoder fra sin tid i Pilestræde. Han afsluttede vores samtale ved selv at konkludere: “Måske siger det noget om, hvordan en journalist fra Berlingske er. Anonym. Jeg kan simpelthen ikke huske en skid.”

8. Der var engang, hvor det at blive ansat på Berlingske Tidende kunne sammenlignes med at få job i ØK. Man blev en del af en logeagtig elite med et værdipolitisk engagement, der gik i ét med

Pilestrædes murværk, og man rejste absolut ikke til andre medier, hvis man kunne blive fri. Journalisterne skrev med selvfølgelighed notitser, når togene på Kystbanen havde været forsinket dagen før, og man kunne, som Anders Wiig, der var kriminal-redaktør i 1990'erne, slippe af sted med, når han skrev om Christiania, at skrive “den såkaldte fristad”. Så var den kindhest ligesom uddelt. Og en overskrift på en reportage fra undertegnede om kloakarbejderes job blev som det naturligste ændret fra “Verdens bedste lortejob” til ditto blot med “møgjob”. Det skulle nødtigt hedde sig. På den anden side har jeg figureret nøgen i avisen, da jeg skulle skrive om at være croquis-model. Jeg har også lavet en tekst som digt og skrevet en lang reportage i tredje person om at bo på pensionat. Ikke genialiteter. Men jeg fik grønt lys og gjorde det.

I dag er vi blevet mere normale og vokset ind i det samfund, vi lever og arbejder i. Vi ER kommet tættere på læserne både journa-

Tegneren Tom Wikborg var én af bladets krøllede hjerner. Foto: Niels Ahlmann Olsen. 1996.

listisk og privat. Berlingske-journalister tropper gladeligt op på arbejde i krøllede T-shirts og fødderne i klipklapper, som var vi på vej til stranden, og studser, når en kollega møder i nystroget skjorte og slips. Vi er ikke længere elite. Det mærkede vi i starten af det ny årtusind, da vi skulle til at kalde vores læsere og netbrugere for "kunder". Det gjorde nas på Berlingske-journalistens selvforståelse. Men vi accepterede på den gode gamle "det- kan- nok-ikke-være- anderledes" Berlingske-facon. Gennem de tidligere så vandtætte skotter mellem omverdenen og Pilestræde sivede tidsånden ubønhørligt ind.

9. Jane Aamund får det sidste ord:

"Skulle der ske det frygtelige, at Berlingske Tidende slukkede og lukkede. Så ville journalister og medarbejdere, der var opvoksede og uddannede i det gamle Berlingske Hus, arbejde i andre medier, men de ville føre ånden med sig, den ville ose ud af deres tøj, og når de talte og gav deres mening til kende, ville de selv blive overraskede over, hvad de sagde og skrev. For svaret: "Jeg har arbejdet på Berlingske Tidende!" betyder noget. Det betyder: Mit arbejde var en del af mig, en del af min individualitet, uden at have været der ville jeg ikke være den, jeg er."

Jane Aamund kan det der med diva. Her forevige i 1980 ved en medarbejderfest af Claus Poulsen. Det er tegneren Erik Werner med løvemasken.

Den gamle redaktør og Bladet

En hyldest til chefredaktør Christian Gulmann, der for snart 100 år siden forvandlede Berlingske Tidende fra indleveringskontor for dødsannoncer og meddelelser fra Hofmarskallatet til en journalistisk arbejdsplads og uafhængig informationskoncern.

Af Annelise Bistrup

Det begyndte for snart 100 år siden. Helt præcis den 1. januar 1913. Den dag fik Berlingske Tidende en ny chefredaktør, Christian Gulmann. Kender ham ikke, vil de fleste sige. Men det bør vi, for Gulmann fortjener en plads i pressens historie, og ikke mindst i Berlingske Tidendes historie.

Christian Gulmann var hverken kaptajn eller læge. Han var journalist, og det var en revolution i Pilestræde, at en fagmand blev sat i spidsen for redaktionen. Den ny chefredaktør havde den dybeste respekt for journalistikken, som han selv havde dyrket som teater- og litteraturskribent.

Gulmann var ikke nogen Cavling. Han ejede ikke sin jævnlidende kollegas udadvendte charme, ynde og stil. Han var, som det er sagt, "et forfinet nervemenneske", der hadede al offentlig optræden. Alligevel havde han ifølge pressehistorikeren Svend Thorsen en udpræget flair for bladet i almindelighed og var et "mærkeligt antennevæsen, der tillod ham at leve isoleret og dog være nøje underrettet om, hvad der bevægede sig i offentligheden. I hans personlighed forenedes en fin sans for traditionen med forståelse af tempoets nødvendighed."

For Berlingske Tidende blev Christian Gulmann fremtidens mand. Og i dag, 100 år senere, en af de fortidens mænd – og kvinder – som bladet, journalistikken og de tusinder af medarbejdere, kendte som ukendte, der har tjent i Pilestræde, skylder den dybeste respekt – og måske endda vores arbejdsplads.

For hvad var det, Gulmann stod med den nytårsmorgen 1913, da han satte sig i chefstolen på Berlingske Tidende? Det var en avis, men en avis der næppe kunne kaldes en avis.

Bladet havde efter systemskiftet mistet sit privilegium som organet for officielle kundgørelser og stod nu tilbage med nogle stokonservative læsere, der mest interesserede sig for meddelelser fra Hofmarskallatet, og en ledelse, både den redaktionelle og den kommercielle, der mest så bladet som et officielt indleveringskontor.

Kaptajn Chr. Blangstrup redigerede Berlingske Tidende fra 1902 til 1912, og det var mildest talt ikke nogen guldalder for journalistikken i Pilestræde. Det var en avis, der led af iltsvind, også på den økonomiske front. De store annoncetillæg sikrede et overskud,

Chefredaktør Chr. Gulmann i sit kontor på Berlingske Tidende. Foto: Scanpix.

Annelise Bistrup var ansat på Berlingske tidende 1973-2004 og søndagsredaktør 1979-1988. Her fotograferet af Søren Bidstrup i anledning af avisens 260 års jubilæum i 2008.

om end faldende, til den efterhånden vidtforgrene Berlingske-familie, der år for år trak pengene hjem uden at bekymre sig særligt om nye investeringer hverken i medarbejdere eller teknik.

Der var fri adgang til kasse 1 for Kammerherrens efterkommere, der mødte op med deres slagter- og skrædderegninger eller telegraferede fra Monte Carlo: Send flere penge!

Groft sagt: Idegrundlaget for "denne fine avis" var at tjene penge til ejerne og ellers sørge for at holde offentligheden ajour med de seneste døde. Man havde som bekendt ikke forladt denne verden, før det var proklameret i Berlingske Tidende.

Problemet var bare, at avisen også var ved at dø. Og det var kun langsomt, at den yngre del af familien begyndte at lytte til døds-klokkerne og erkende, at et dagblads overskud ikke uden videre kan tages hjem.

Det var i den ånd, Gulmann begyndte at realisere sin plan. Han gik langsomt til værks for ikke at skræmme de gamle abonnenter, hvis bedsteforældre helt tilbage til salig Frederik VI's tid havde holdt Berlingske Tidende.

Fra april 1913 udkom Berlingske Tidende også om søndagen. Det første rigtige interview dukkede op, det første fotografi, og en moderne trykpresse blev bestilt. Men det vigtigste: Der blev ansat nye medarbejdere, rigtige journalister der senere blev legender: Franz von Jessen, Kai Flor, Jørgen Bast og Charlotte Haslund, den første kvinde, der markerede sig på lige fod med sine mandlige kollegaer. Faste korrespondenter blev udsendt til London, Paris, Berlin og Stockholm. Digtere og forfattere blev knyttet til bladet. Henrik Pontoppidan, Johannes V. Jensen, Helge Rode, Johannes Jørgensen, de skrev alle sammen i den berlingske avis.

Hvad Gulmann ville, var en avis, som med Times's pålidelighed forenede Le Journals litterære kvalitet og Daily Express' store reportager. Og så tilføjede denne gentleman of the press: Endelig må Berlingske Tidende også være læseværdig for damerne!

Forfatteren Johannes V. Jensen var ét af de kendte navne, der blev knyttet til Berlingske Tidende. Foto: Scanpix.

Man har om Berlingske Tidendes udvikling fra Første Verdenskrig sagt, at den har formet sig som en kæde af journalistiske og tekniske rekorder. Oplaget stormede frem, pengene strømmede ind, og ved Gulmanns død i 1934 stod huset som en informationskoncern, selv en storindustri, der hævede sin frihed over for industrien.

Gulmann bekendte sig ved flere lejligheder med stor styrke til, at "bladet aldrig kunne erobres af industrien og alligevel vedblive at være et blad. Han troede på det, han kaldte "kontinuitetens genius, der styrede pennene uafhængigt af skiftende ejerforhold og tekniske vilkår."

Christian Gulmanns journalistiske testamente stod i Berlingske Tidende den 27. august 1930, da man indviede bladhuset i Pilestræde, det første bladhus i Danmark, der var bygget indefra. Her beskrev han i tidens lidt højstemte stil, det han kaldte "avisens mystik":

"Bladet er et såre mærkeligt væsen. Selv for en fuldbefaren bladets mand og kender har dets væsen stadig nye åbenbaringer. Slægtleds arbejde er nedfældet i det. Hundreder af mennesker har givet det deres tanker, deres bedste arbejde, deres liv. Og denne virken, denne hengivelse er stadig bladet, lever videre som bladets tradition, en tradition som kan være et nyt slægtleds lykke og forlivelse, snære og spærre – for dog til sidst at blive erkendt som styrkende pligt og ansvar.

Tradition er en cement, der er æltet af hundreders indsats i kræfter og vilje, drøm og erfaring. Og sådan vil vi også efterlade noget af vort blod i den, uudsletteligt. Og læsernes, vores venners sind, er i den, strømmer sammen med henfarne slægters sind i et særegent samspil. Dette er betydningen af tradition. Overalt, hvor tradition og mennesker finder hinanden, føles og opleves denne mystik. Og i det traditionen udtømmer sig i tidens nye liv og befrugter det, vokser da bladet frem.

Derfor kan bladet aldrig blive kun industri eller organisation. Det ville være skyggen, som blev herre. For bladet er hensigt, vilje og mål: Personlighed. Det kan tjene ideer, det kan tjene mænd, det har altid til kald at tjene nation og samfund. Men det må intet øjeblik glemmes, at opgaverne er dets egne. Bladet lever ved at tjene, det dør ved at lade sig bruge. Dets ledere behersker det kun ved at ofre sig for det. Vi leder det kun med hele vor gernings indsats at tjene det. Deri stikker hemmeligheden ved bladets liv, ved dets kraft og fremtid."

De samme tanker om avisens mystik gjorde en anden Berlingske-redaktør, og en stor journalist, Niels Nørlund, sig, da han mange år senere modtog en fornem journalist-pris i USA.

Det var dengang...

Cykelkælder - problemer

Efterhånden som bilen mister sin værdi som statussymbol, bliver det måske »finere« at køre på cykel. Man slipper så også for de infame parkeringsproblemer.

Men cyklen skal jo også parkeres, og til det brug har vi en cykelkælder, hvor pladsforholdene er tålelige, men heller ikke mere, og hvis den tendens til mere cykleri, der allerede svagt har ladet sig ane, skulle vise sig at blive en alvorlig realitet, ja, så er der i hvert fald ikke i vor cykelkælder plads til alle de glemte jernheste, som efterhånden er opstaldet her. Vi har endog et pænt lille udvalg af knallerter med bortløbne fædre.

Vi vil gerne give disse bortløbne fædre og jernhesteejere en chance for igen at blive gode venner med deres brød- og benzindrevne børn, og vi synes, at 4 uger må være nok til at klare selv de vanskeligste tilfælde.

Når disse 4 uger er gået, må vi overlade det til politiets afdeling for glemte og hittede sager at klare resten af problemet, der som regel klares ved, at hele flokken bliver sendt på auktion, hvor man så for en billig penge kan købe sine kære venner tilbage og igen glemme dem — dog forhåbentlig ikke i vor cykelkælder. H. Pül.

Personalebladet "Pilestræde" for 50 år siden.

"Ingen kan gøre sig større end avisen", sagde Nørlund. Det er medarbejderne, de berømte og de navnløse, der i årenes lange løb har tjente bladet, der er avisen.

Vi er avisen.

Enhver lighed med senere begivenheder i Berlingske Tidendes historie er absolut tilsløset.

Et bladhus i kamp for overlevelse

I næsten et halvt år var Det Berlingske Hus i 1977 lammet af en arbejdskamp, som truede med at tage livet af landets ældste og største bladhus.

Af Jørgen Larsen

Det var natten mellem lørdag 29. og søndag 30. januar 1977, og klokken var præcis fem minutter i tre, da der pludselig indtraf en foruroligende stilhed i bladhuset. Rotationspresserne, som fyldte hele stueetagen langs Sværtegade og Gammel Mønt, var gået i stå. Opmærksomme nattevandrere på vej hjem gennem de øde gader kunne konstatere, at noget var helt forkert, for inde bag de store spejlglasruder skulle det under normale omstændigheder summe af aktivitet på denne tid af døgnet. Også i faktorkontoret, hvor den vagthavende arbejdsleder sad ved sit skrivebord, blev stilheden registreret. Ikke et menneske var der i den store trykkehal, og endnu manglede man at trykke omkring 150.000 eksemplarer af Berlingske Søndag.

På sin vej gennem huset fandt han personalet i kantinen, hvor det var kaldt sammen til fagligt møde. Hans anmodning til dem om at genoptage arbejdet med den begrundelse, at der ifølge nye arbejdsregler endnu manglede 35 minutter, blev afvist. For det var regler, der var dikteret af ledelsen i Det Berlingske Hus, og som ikke var acceptable for det tekniske personale, der i helt overvejende grad var organiseret i den såkaldte BT-klub under Dansk Typograf Forbund. Til ærgrelse for læsere og annoncører udkom Berlingske Tidende i et stærkt reduceret oplag den søndag.

Næste dag skulle det første hold trykkere og trykkeriarbejdere være mødt klokken 18 for at gøre klar til nattens produktion af mandagsavisen. Men de var ikke mødt op, og avisen så aldrig dagens lys, skønt det redaktionelle arbejde var gjort færdigt. En frustrerende oplevelse for journalister og redaktører og utåleligt for abonnenterne. Men nogen helt ny situation var der ikke tale om.

Allerede i ugerne forinden havde der været talrige forsinkelser på grund af standsninger i den daglige arbejdsgang i sætteriet og trykkeriet, og det stod efterhånden klart for alle, at landets ældste og største bladhus var på vej ud i konflikt. Men ingen kunne midt i vinterens hjerte forudsige, at de trods alt sporadiske rivninger skulle

“Konflikten bundede jo i de langvarige grænsestridigheder mellem typografer og journalister om, hvem der måtte gøre hvad. Det var en situation, som man i dag simpelthen ikke ville tro kunne eksistere. Med gule demarkationslinjer nede i sætteriet, og hvis en journalist eller redaktionssekretær, der gik ned for at rette noget i sidste øjeblik, overtrådte demarkationslinjen, så nedlagde alle arbejdet, indtil man var tilbage bag linjen igen. Og hvis man kom til at gøre noget med et manuskript, som ikke var i overensstemmelse med en hær af interne husaftaler og indviklede protokollater, gik arbejdet i stå, og der var faglige møder i timevis. Det var ved fuldstændig at kvæle Huset.

Lisbeth Knudsen, chefredaktør, journalist på Berlingske Tidende fra 1975.

Politiet rydder gaden foran Berlingske under typografstrejken.

Foto: Emil Christensen.

Nødaviser køres ud fra Berlingskes indgang i Gl. Mønt. Foto: Jens Lyngby Jepsen.

udvikle sig til en arbejdskamp af historiske dimensioner – en strejke som i næsten et halvt år forhindrede Berlingske Tidende, B.T. og Weekendavisen plus ugebladene Billed Bladet og Søndags B.T. og virksomhedens øvrige produkter i at udkomme.

I sin korteste version handlede konflikten om penge og arbejdspladser. Men den handlede også om principper for arbejdets tilrettelæggelse i produktionen og om retten til at bestemme, hvem der må udføre de forskellige opgaver i forbindelse med fremstillingen af en moderne avis. Og endelig, da situationen var blevet så tilspidset, at statsministeren så sig nødsaget til at afbryde forhandlingerne i Folketinget og indkalde partilederne til et ekstraordinært møde, havde konflikten fået yderligere en dimension. Nu var det et spørgsmål om, hvilke midler der kan tages i anvendelse i en uforsonlig arbejdskamp.

Forud for konflikten i 1977 havde Det Berlingske Hus gennem et par årtier haft økonomisk medvind. I 1950erne og 60erne steg oplaget for både Berlingske Tidende og B.T., og bladhusets ugeblade, Billed-Bladet og Søndags B.T. oplevede en hidtil ukendt succes. Den internationale højkonjunktur kom også til Danmark, og forbrugsfesten, der blev indledt i begyndelsen af 1960erne, slog mærkbart igennem som et boom i salget af annoncer.

Det var i de år en guldrandet forretning at udgive aviser i Pilestræde, og der blev tjent styrtende med penge. Især når man, som det var tilfældet med Berlingske Tidende, sad tungt på annoncemarkedet. Her var ingen smalle steder, og der var højt til loftet. Hvert eneste år blev der ansat stadig flere mennesker i forskellige funktioner. Ikke alle var lige påkrævede, og det var kendt af enhver, at Berlingske var lønførende i branchen. Arbejdsmæssige problemer

“Konflikten varede 141 dage, men de føltes som et helt år. Man prøvede at pleje sine kilder, men det var svært at blive ved med at ringe folk op, når man ikke anede, om avisen kom på gaden. Efterhånden døde Huset mere og mere ud. Vi havde fået at vide, at hvis vi havde nogle større projekter at arbejde på, ville det være meget velkomment. Og jeg gik i gang med et stort projekt om bevarelse af Fregatten Jylland. Det voksede og voksede, men det kom aldrig i avisen.”

Lise Lotte Nielsen, journalist på Berlingske Tidende fra 1967-2005.

“De første fire dage i april lavede vi nødaviser, og jeg blev sendt til Stavanger for at dække et blow out på Ekkofisk olie-feltet. Da de norske og amerikanske aviser fandt ud af, at jeg kom fra Berlingske Tidende, kastede de sig over mig for at høre, hvordan det gik med konflikten. Norge stod lige over for at skulle indføre ny teknik, og bl.a. Washington Post havde været igennem det samme mareridt som vi. Aviserne skrev næsten lige så meget om Berlingske som om Ekkofisk.

Da jeg kom hjem fra Norge, havde typograferne og havnearbejderne blokeret alle udgange fra Huset med store avispakker for at forhindre nødaviserne i at komme ud. Så jeg måtte kravle over barrikaden i min stramme, blå spadseredragt – og selvfølgelig revnede nederdelen. Det var ikke spor sjovt.”

Bo Dræbel, journalist på Berlingske Tidende 1973-1998.

hørte man sjældent om, for begyndende utilfredshed blev straks kvalt med en pose penge og en ekstra husaftale.

Således havde det typografiske personale eksempelvis i forbindelse med indførelse af fireholdsskift fået en seks timers arbejdsdag til otte timers betaling. Med fire skift kunne der ikke blive tale om mere end seks arbejdstimer per skift, og for at personalet ikke skulle gå i vejen for hinanden, var løsningen at gøre de otte overtallige timer per døgn “fiktive”. Det var til at leve med, for lønnen var reel nok. Udgifterne løb i vejret, men det betød så lidt, når bare avisen kom ud til de ventende abonnenter. Det var kort fortalt filosofien, og den havde rødder langt tilbage i Husets historie, hvor der med chefredaktør Aage Deleurans ord i årevis var blevet ført en opportunistisk og kortsigtet ledelsespolitik, og hvor man betalte sig fra alle vanskeligheder uden i nævneværdig grad at kere sig om økonomisk konsolidering.

Det gik godt lige til efteråret 1973. I oktober udbrød der endnu en gang krig i Mellemøsten mellem Israel og landets arabiske naboer, og efterfølgende blev olien for første gang bragt i anvendelse som våben. For at knække de vestlige industrilandes økonomiske og moralske støtte til Israel skar kartellet af olieproducerende nationer drastisk ned på produktionen. Det sendte en chokbølge ud over verden. Prisen på råolie steg i løbet af få måneder til astronomiske højder, og efterfølgende udløste det en global økonomisk krise fra

Øjebliksbillede fra de tekniske afdelinger i 1977 – her stereotypiet. Foto: Mogens Ladegaard.

slutningen af året. Også Danmark blev ramt. Virksomheder skar ned på produktionen og lukkede, efterhånden som efterspørgslen på varer og tjenesteydelser tørrede ud, og massearbejdsløsheden, der næsten var et glemt fænomen, holdt atter sit indtog.

For landets største bladhus var krisen lammende. Annoncerne, der havde været den bærende indtægtskilde, udeblev, oplagene på aviser og blade begyndte at falde, og samtidig eksploderede

“Mange af os kom faktisk i Huset hver dag under hele konflikten. Redaktør Fonsmark holdt jævnligt møder med os og prøvede at holde håbet oppe, men på et tidspunkt sagde han, at hvis vi fik et bud udefra, ville han ikke fortænke os i et overveje det grundigt. Hans optimisme var væk – i modsætning til vores tillidsmand Bent Stuckert, som altid holdt modet oppe. Jeg fik faktisk et enkelt jobtilbud fra en anden arbejdsplads, men det var ikke noget, jeg overvejede ret meget. Faktisk tror jeg ikke, der var nogen, der gik til andre medier under de 141 dage.”

Jørgen Davidsen, journalist på Berlingske Tidende fra 1966-2006.

Politiet gør klar til at fjerne blokadevagterne foran Det Berlingske Hus. Foto: Emil Christensen.

udgifterne til energi, papir og lønninger, der var pristalsreguleret. Resultatet afspejlede sig som stribevis af røde tal i regnskabet, og nu hævnedes det sig, at ingen på forhånd havde gjort sig tanker om risikoen for et konjunkturomslag.

“Vi skulle jo arbejde, mens der var blokade rundt om huset, og vi på Christiansborg-redaktionen skulle hver dag komme til redaktionsmøde i Piolestræde. Ofte var det mig, der skulle gå ind og ud gennem blokaden i Antonigade, og det var en rå oplevelse. Især hvis man kom om eftermiddagen, og der var drukket tilstrækkeligt mange bajere. Så fløj flaskerne gennem luften, og det blev råbt alle mulige ukvemsord efter én – “skruebrækker” og alt muligt andet.”

Lisbeth Knudsen, chefredaktør, journalist på Berlingske Tidende fra 1975.

Året efter stod det klart, at krisen ikke var et forbigående fænomen. Den havde bidt sig fast, og der ikke var nogen vej udenom: Der måtte nødvendigvis rationaliseringer til, hvis aviserne skulle overleve, og det måtte nødvendigvis betyde afskedigelser blandt de grupper af medarbejdere, for hvem en ansættelse i Det Berlingske Hus traditionelt var blevet betragtet som en livsforsikring.

En række af de gunstige, men for virksomheden kostbare husaftaler blev sagt op, og samtidig begyndte ledelsen at interessere sig for nye produktionsmetoder, som var udviklet rundt om i verden, og som i takt med, at de blev taget i anvendelse, ville medføre en reduktion af lønomkostningerne og en markant ændret arbejdsform for alle ansatte i bladhuset.

Typograferne nægtede, at ledelsen havde ret til at opsiges de favorable husaftaler, og samtidig insisterede det tekniske personale på at have eneret på brugen af det nye produktionsapparat med skærmterminaler og optiske læsere, når det engang blev indført.

I maj 1976 fremlagde direktionen en målsætning i form af en såkaldt “vision”: Indførelse af ny teknik ville medføre en besparelse på 361 af 867 medlemmer af Dansk Typografforbund og Dansk Lito-

grafforbund, og på længere sigt måske helt op til 543 personer. For de berørte lovede Husets ledelse, at man til gengæld ville tilbyde gunstige opsigelsesvilkår, og at det alt sammen var noget, som kunne diskuteres.

“Visionen” blev opfattet som en krigserklæring af typograferne, og nu stod det klart, at det var en kamp om arbejdspladser og i det videre perspektiv om et fag med stolte traditioner, der gik en truende fremtid i møde. BT-klubben krævede “visionen” fjernet, og uenigheden udviklede sig til en daglig strid, som gav sig udslag i småstrejker og forsinkelser og masser af tabte aviser, der alt sammen igen medførte yderligere økonomiske belastninger for den underskudsplagede virksomhed. Evindelige chikanerier og personlige uoverensstemmelser forpestede arbejdsklimaet overalt i Huset og berørte således også direkte de store grupper af funktionærer og journalister, der i den første lange tid formelt søgte at holde sig neutrale i konflikten.

Både efter en faglig voldgift og ved en dom i Arbejdsretten blev det slået fast, at ledelsen havde ret til at opsiges husaftalerne og indføre nye rammer for løn- og arbejdsforhold. Men det var betingelser, som typograferne nægtede at efterleve. De fortsatte med at arbejde efter gamle regler, og resultatet blev, som mange havde forudset, at hele det tekniske personale blev sendt hjem. Parterne stod nu så langt fra hinanden, at der ikke var mere at forhandle om.

Da der var tale om en overenskomststridig strejke, kunne hverken Typografforbundet eller LO yde økonomisk støtte til de berørte medlemmer, og offentligheden forudså derfor en relativt hurtig afslutning på konflikten. Det blev ikke tilfældet, for ad aldrig op-

“Jeg husker en nat, hvor der virkelig var tumult uden for Huset, nærmest optøjer, og en betjent mistede livet. Jeg var inde på avisen, og vi fik at vide, at vi ikke burde bevæge os uden for Huset. Så jeg sov på en sofa, og næste morgen var det ovre. Men jeg kan huske, at mens det virkelig gik løs, stod jeg og kiggede ud ad vinduet og fik øje på en fotograf, Tage Nielsen, der altid gik med nogle karakteristiske gule sko. Han gik nede på gaden og fotograferede det hele. Men der skete ham ikke noget.”

Jørgen Davidsen, journalist på Berlingske Tidende fra 1966-2006.

“Selvfølgelig var der dramatiske dage. Den 28. april, det var min 35 års fødselsdag, og antikvitsmedarbejderen Gunnar Buchwald blev 65, så vi havde inviteret nogle kolleger til 100 års fødselsdag med et glas vin og en bid brød. Da vi kom tilbage til avisen, var der en kæmpe demonstration uden for Huset og masser af politi og ballade. Men mest mindes jeg tomheden og magtesløsheden, følelsen af ikke at vide, om man var købt eller solgt, om vi havde et job eller ej.”

Lise Lotte Nielsen, journalist på Berlingske Tidende fra 1967-2005.

klarede kanaler flød der en tilsyneladende endeløs strøm af skjulte midler som støtte til de strejkende. “Vi har optaget et privat lån, og det behøver vi ikke gøre rede for,” var svaret på spørgsmålet om, hvem der finansierede den side af konflikten. Mere åbent var det, at Det Berlingske Hus modtog støtte fra Danske Dagblades Forening og DA.

De 141 dage og nætter fra januar til juni 1977 var på mange måder rystende. For konflikten udvidede sig fra at være et lokalt fænomen på en stor arbejdsplads i hovedstaden til at få landspolitiske konsekvenser, som regeringen måtte forholde sig til. Dansk Typograf Forbund var kommunistisk styret, og da formanden Henning Bjerg åbent proklamerede, at kampen skulle føres til den bitre ende, om det så skulle koste Det Berlingske Hus som arbejdsplads, og at han gerne så, at selve eksistensgrundlaget for virksomheden sivede bort, kunne slaget ikke længere karakteriseres som en simpel interessekonflikt. I yderste konsekvens handlede det om den grundlovs-sikrede pressefrihed, således som det helt åbenlyst kom for en dag i slutningen af april.

Livet for de 1.300 ansatte, der ikke var i konflikt i den avisløse tid, gik – næsten – sin vante gang på redaktionen og i de administrative afdelinger. Journalisterne kom om morgenen og gik hjem om aftenen, og i princippet kunne man levere redaktionelt stof til hurtigt at bringe en avis på gaden, hvis muligheden havde været til stede. Det blev aktuelt, da ansvarshavende chefredaktør for morgenavisen, Henning Fonsmark, besluttede at udsende en miniavis på 16 sider. Avisen blev både skrevet, redigeret og trykt, men da lastbilerne under politibeskyttelse skulle transportere det færdige produkt ud til læserne, udløste det noget nær borgerkrigslignende

“Selv om det jo var forfærdeligt, oplevede jeg ikke situationen som katastrofal. Man tænkte vel, at det skulle nok gå. Jeg husker at jeg og flere andre var kede af at skulle lægge os ud med typograferne – de havde det svært nok i forvejen. Der kom forslag om, at vi skulle komme med en tilkendegivelse imod typograferne, men det fik vi forpurret. Men vi syntes jo også, at typograferne havde forsømt at forberede sig på den tekniske udvikling. Hvis de havde taget nogle kurser og ikke bare ladet stå til, var det hele nok gået lettere.”

Henning Ziebe, journalist på Berlingske Tidende 1957-1993.

tilstande i gaderne omkring Det Berlingske Hus. Mere end tusind mennesker foranstaltede fysisk blokade ved portene i Antonigade og Gammel Mønt, og imens blev de arbejdsledere, som havde været med til at trykke avisen, kontaktet på en måde, der kunne opfattes som en trussel mod både dem og deres familier. Det var notorisk en knægtelse af pressefriheden, og på Christiansborg tog den unge politiske reporter Lisbeth Knudsen det ekstraordinære skridt at kalde statsminister Anker Jørgensen ud af folketingsalen for at fortælle om de “gangstermetoder” – udtrykket er chefredaktør Fonsmarks – som var taget i anvendelse. Sindene på Borgen var i oprør, og den næste dag fordømte statsministeren i Folketinget den ulovlige blokade: “Vi kan ikke tolerere, at folk under trusler bevæges til at undlade at udføre deres arbejde”.

Hermed var kampen om Det Berlingske Hus løftet op til et landspolitisk niveau, og på det tidspunkt fandt mange af bladets trofaste abonnenter det overvejende sandsynligt, at typografformandens ønske ville gå i opfyldelse, og at det blot ville være et spørgsmål om uger – højst måneder – før avisen ville forbløde.

Adskillige gange opfordrede Anker Jørgensen parterne til at mødes til forhandling, men det følte ingen af dem trang til, selv om en delegation fra Huset mødte op i Statsministeriet for at informere om ledelsens betingelser. Fronterne var trukket op, og der var ikke noget at forhandle om. Ikke desto mindre fandt parterne hinanden, og de begyndte at tale sammen, da forår blev sommer. LO's formand Thomas Nielsen havde i stærke vendinger advaret Anker Jørgensen mod at tage et politisk initiativ med henblik på at mægle i konflikten. Alligevel var det sekretær i Landsorganisationen, Verner

Sørensen, som i kulissen lagde pres på Dansk Typograf Forbund, og med næstformanden i BT-klubben, Louis Schandorphs ord ville han og hans kolleger “på alle måder blive forsøgt kørt ned, hvis de stadig havde sagt nej, også af LO.” Og så meldte spørgsmålet sig for de strejkende typografer: “Hvordan kunne kampen bedst fortsættes? Ved at blive udenfor eller ved at føre den videre inden for murene? Vi valgte at gå ind og fortsætte kampen derinde, med de midler og metoder, vi alle kender.”

Der blev lavet udkast til en rammeaftale, som begge parter efterfølgende skrev under på, selv om det var noget usikkert for mange af de strejkende typografer, hvad de stemte om, da flertallet kom i hus ved et møde 15. juni. Den dag vajede Dannebrog over indgangen i Pilestræde. Det blev opfattet af nogle som en provokation, men det var nu i en helt anden anledning: Det var Valdemarsdag og 57 år siden, Sønderjylland blev genforenet med Danmark. Arbejdet blev genoptaget, efter at personalet havde givet tilsagn om en “positiv medvirken til den ny tekniks indførelse.” 192 medlemmer af BT-klubben skulle straks fratræde og yderligere 50 ved årets udgang, og i alt ville Huset yde en fratrædelsessum på 25 millioner kroner over fem år til de 242, der mistede deres arbejde.

Men det er lettere at starte en krig end at standse den, og der skulle gå endnu seks dage, før Berlingske Tidende og B.T. igen var ude hos læserne. Om aftenen 20. juni var stemningen på redaktionen højspændt, for ved den berammede trykstart kl. 23.15 herskede der stadig stilhed i trykkeriet. Uret passerede midnat,

“Hver uge lavede vi avisen klar, så vi kunne gå i trykken så hurtigt som muligt. Folk arbejdede, og der var en rimeligt god moral. Men det, jeg husker bedst, var, at da der endelig kom forlig og typograferne gik i arbejde, så omfattede aftalen ikke Weekendavisen, og det forlød, at Huset overvejede at lukke den. Derfor begyndte vi at undersøge muligheden for selv at overtage avisen, men heldigvis lykkedes det, efter pres fra medarbejderne, at få en aftale med Jyske Tidende om at producere Weekendavisen. Det indebar, at jeg som redaktionssekretær i en lang periode hver onsdag rejste til Kolding med mappen fuld af layoutede sider for at gøre avisen klar til trykning, så den kunne komme ud om fredagen.”

Karl Erik Jeppesen, redaktionssekretær på Berlingske Aften/Weekendavisen fra 1968-1984.

Den 141 dage lange typografkonflikt er endelig slut – chefredaktør Henning Fonsmark blader gennem den første udgave af avisen. Til venstre redaktionschef Poul Skriver Svendsen og redaktionssekretær Flemming Juul. Yderst th. redaktionschef Otto Spang. Foto: Jørgen Jessen.

men så forplantede en gammelkendt lyd sig op gennem etagerne. Vibrationerne fra den store rotationspresse var ikke til at tage fejl af. Der var gået 141 dage.

Aviserne var igen på gaden, men det betød ikke, at der var sat punktum for konflikterne i forbindelse med indførelse af ny teknik i avisproduktionen. Og i årene der fulgte, fortsatte rivningerne. Økonomien blev ved med at skramte. Det udløste sparerunder, forbitelse og efterfølgende arbejdsnedlæggelser med avisløse dage og faldende oplag til følge.

Egenkapitalen forsvandt, og med den blev det gamle familieejede

bragt til ophør. I foråret 1982 var virksomheden langt inde i sin døds-kamp, og med mindre der på kort tid blev skaffet et beløb på 160 mio. kroner til en retablering af produktionsapparatet, stod det klart, at bladhuset ikke var til at redde. Nogle mente, at det var fem minutter i 12 – andre, at det var fem minutter over.

Landsretssagfører Kristian Mogensen påtog sig rollen som livredder, og i løbet af et par måneder lykkedes det ham at skaffe den nødvendige aktiekapital hos omkring 80 bidragydere – fortrinsvis større danske industrivirksomheder. Og 17. maj blev der holdt stiftende generalforsamling i Det Berlingske Selskab af 1982 A/S.

Nu var det tid at kigge fremad. De 141 dage hørte historien til.

Dér har vi den skrivende husmor!

Det var ikke uden problemer at være ung mor med tre små børn og samtidig journalist på Berlingske Tidende i 1970erne, fortæller Brita Stenstrup, der som den første journalist på avisen fik barselsorlov i 1972. Langt lettere gik det, da Carsten Gregersen i 1989 fik ti ugers fædreorlov og siden var med til at oprette Berlingske Vuggestue.

Af Trine Munk-Petersen

Helt tilbage fra BMFs første år har Berlingske Tidende haft kvindelige journalister. Skønt få spillede de kvindelige medarbejdere en ikke uvæsentlig rolle såvel i avisens spalter som i redaktionens sociale liv. Og de var langt fra alle gammeljomfruer. Som tidligere nævnt nåede én af de allerførste, Charlotte Haslund, at være gift ikke færre end tre gange.

Alligevel kom det ganske bag på avisens ledelse, at disse højt værdsatte kvindelige medarbejdere også kunne få børn. Det beretter Brita Stenstrup, der i 1972 som den første kvindelige journalist på Berlingske Tidende måtte gå til ledelsen og bede om barselsorlov, da hun ventede sit tredje barn. De to første fik hun, mens hun var freelancer for bl.a. DR og forskellige fagblade.

“Dengang var Aage Deleuran administrerende chefredaktør for hele Det Berlingske Officin, som det hed dengang, og Laust Jensen, der senere gik til Jyllands-Posten, var chefredaktør på Berlingske Tidende,” siger hun og husker tydeligt, hvordan hun næsten ikke kunne få sagt til de høje chefer, at hun var gravid.

“På det tidspunkt kunne de kvindelige medarbejdere tælles på et par hænder, og de fleste var ældre damer, som ikke havde planer om at få børn. Andre havde børn i forvejen, da de kom til Berlingske Tidende, men jeg var den første, der kom med stor mave og måtte bede om barselsorlov,” fortæller hun.

“Tanken var tydeligvis slet ikke faldet ledelsen ind. De måtte først i gang med at finde ud af, om Huset overhovedet havde spørgsmålet med i overenskomsten med Dansk Journalistforbund. Det havde man ikke. I stedet måtte de grave funktionæroverenskomsten frem og give mig orlov efter den.”

Funktionæroverenskomsten gav ret til to måneders orlov før fødslen og tre måneder efter. Men Brita Stenstrup valgte at arbejde lige, til hun skulle føde.

“Jeg lavede bl.a. et interview med den første kvinde herhjemme, der havde modtaget akupunktur under fødslen. Det var ganske pudsigt. Hun sad med sit nyfødte barn og jeg med min store mave, mens jeg interviewede hende. Det kom der også et sjovt foto ud af, som vakte en del opsigt på redaktionen – og sikkert også blandt læserne!”

Efter nedkomsten med datteren Helle havde Brita Stenstrup også ret travlt med at komme tilbage på arbejdet.

Det var dengang...

Kammerherre Berling mindes

I anledning af kammerherre Carl Berlings fødselsdag lørdag den 29. august nedlagdes kranse ved kammerherrens og kammerherreinde Polly Berlings bårer i mausoleet på Ordruphøj.

Initiativet hertil skyldtes »Foreningen af 30. August 1871«, der er en intern personalefunktion, som omfatter det typografiske personale i Det Berlingske Hus.

Foreningens bestyrelse nedlagde kranse, og formanden, maskinsætter Kai Nielsen, holdt en kort tale, hvori han nævnte de patriarkalske forhold, der var rådende i bladhuset i kammerherrens tid, og den medmenneskelige forståelse, der bl. a. kom til udtryk ved oprettelsen af denne forening og det senere indstiftede Kammerherre Berlings Legat.

Den Berlingske slægt var repræsenteret ved fru Angela Hegermann-Lindencrone og dr. Vincent Næser, som takkede bestyrelsen for den trofasthed, hvormed man omfatter mindet om disse navne i Husets historie.

Personalebladet “Pilestræde” for 50 år siden.

Brita Stenstrup med stor mave interviewer nybagt mor – det vakte opsigt i 1972. Foto: Karl Høver.

“Jeg kunne godt kunne lide mit arbejde. Jeg dækkede det kommunalpolitiske stof i det nordlige København og Frederiksborg Amt, og det var ganske spændende. Det var kort efter den store kommunalsammenlægning i 1970 med masser af ballade, hvor sognekongerne sloges på livet løs. Men netop fordi det var et spændende stofområde med masser af gode historier, var jeg også bange

for, at nogen ville rende med stoffet og sende mig ud på et sidespor, hvis jeg var for længe væk.”

Det var ikke så meget ledelsen som kollegerne, hun frygtede på det punkt. Solidariteten med kolleger, som havde små børn at passe – for slet ikke at tale om skulle have barselsorlov – kunne ligge på et ganske lille sted i de år.

“Langt de fleste kolleger var jo mænd, og det faldt bestemt ikke i god jord, hvis man var nødt til at gå, fordi man skulle nå børnehaven inden lukketid,” siger hun og mindes, hvordan en mandlig kollega hånligt råbte efter hende ned ad gangen: “Dér har vi jo den skrivende husmor!”

“Der var ikke den store forståelse for de få kvindelige journalister, der havde børn. Langt de fleste mandlige kolleger havde børn, men de havde jo også koner derhjemme til at passe dem.”

At det overhovedet kunne lade sig gøre at dække kommunalstoffet inklusive sene byrådsmøder, hvorfra der helst skulle et referat i avisen dagen efter (på det tidspunkt var der ikke deadline på de sidste artikler før henad midnat), skyldtes alene muligheden for også at skrive hjemmefra. Det fungerede på den måde, at journalisten skrev artiklen og derefter ringede den ind til en telefonmodtagelse, som skrev den bandede tekst af og afleverede den i sætteri.

“Vi var nogle stykker med børn, som arbejdede meget hjemmefra, men i 1981, da Berlingske Tidende indførte moderne teknik, altså skærmterminaler, var det slut, og Erik Bistrup, som var redaktør på det tidspunkt, beordrede os alle ind på redaktionen hver dag.”

Men selv om hun fik sin daglige gang på redaktionen i Pilestræde, var det alligevel svært i de år at blive accepteret som del af det sociale fællesskab.

“Det sociale udspillede sig jo især efter fyraften, omkring det lange ølbord i kantinen, eller ude i byen, enten på “Pilegården” i Pilestræde eller på “Kontoret” i Valkendorfsvej, som naturligvis havde fået sit navn, så stamgæsterne, når de kom sent hjem, med god samvittighed kunne sige, at de havde været “på kontoret,” fortæller hun.

Brita Stenstrup nåede at være 37 år på Berlingske Tidende, inden hun gik på pension i 2007. I den tid har både avisen, arbejdsforholdene og arbejdskulturen ændret sig betydeligt – hovedsagelig til det bedre, synes hun. I samme periode er antallet af kvindelige journalister på avisen vokset til knap en tredjedel af de redaktionelle medarbejdere.

“Men det havde også stor betydning, at mange af de nye mandlige kolleger, der kom til i løbet af 1980'erne, var unge med børn og udearbejdende koner eller kærester. Og de skulle selvfølgelig også køre børn i vuggestue om morgenen eller hente dem om eftermiddagen,” siger hun.

“Det var også en rigtig glædelig ting, da vi fik Hans Dam som chefredaktør i 1982. Han havde selv små børn og en kone, der var udearbejdende, og det betød meget for ledelsens forståelse for

børnefamiliernes arbejdsvilkår. At hans redaktørtid også faldt sammen med, at avisen efter de virkelig magre år som følge af den store typografkonflikt i 1977 atter fik økonomisk fremgang, gjorde det jo ikke dårligere. Mange ting blev pludselig mulige, som havde været utænkelige få år forinden.”

Da Carsten Gregersen i 1989 gik til ledelsen og som én af de første mandlige journalister – muligvis den første – bad om ti ugers barselsorlov i forbindelse med sønnen Antons fødsel, gik hans ansøgning da også glat igennem.

“Min daværende kone havde sit eget IT-firma og skulle bare et par dage efter Antons fødsel deltage i den store årlige data-udstilling i Bella Center, så det var helt afgørende, at jeg kunne tage mig af ham,” fortæller han.

Og der var absolut ingen hævede øjenbryn, hverken fra ledelsens eller fra kollegernes side.

“Jeg tror, de fleste på redaktionen var lidt imponerede og syntes, det var stærkt gået. Og de, som måske havde svært ved at forstå mig, sagde i hvert fald ikke noget,” siger Carsten Gregersen, der på det tidspunkt havde været ansat i Huset i tre et halvt år og havde titel af designchef.

Selv oplevede han de ti uger, hvor han det meste af dagen havde eneansvaret for sønnen, som noget helt vidunderligt.

“Det var bare så fedt at have al den tid med den lille knægt. Og selvfølgelig tog jeg ham også med ind på avisen, både under orloven og senere, hvis han af én eller anden grund ikke kunne komme i vuggestue. Så lå han og sov i barnevognen ude på terrassen, og jeg havde et telefonrør ud af vinduet, så jeg kunne høre, hvis han vågnede. Og lige så snart Erik Bistrup hørte, at Anton var i huset, kom han farende og tog ham med op i kantinen. Så sad Bistrup, den frygtede, med Anton på skødet og gav ham kakaomælk. Bistrup elskede børn.”

Efter de gode erfaringer med Anton, var Carsten Gregersen ikke i tvivl om at gentage succesen, da datteren Emma kom til verden tre år senere.

“Og i dag forsømmer jeg sjældent en lejlighed til at sige til mandlige kolleger, der venter barn, at de for Guds skyld skal tage al den orlov, de kan få,” siger han.

Et råd, langt de fleste følger. I 2009 var 26 Berlingske-journalister på barselsorlov, og ifølge Løn & Gage tager stort set alle fædre de 12 uger, som i dag er det maksimale.

Carsten Gregersen var også med i den arbejdsgruppe, der et års tid efter Antons fødsel tog initiativ til stiftelse af Berlingske Vuggestue.

Carsten Gregersen med datteren Emma på skrivebordet i Pilestræde i 1993.
Foto: Joachim Rode.

“Vi var nogle stykker, der syntes, det ville være fedt, hvis Det Berlingske Hus havde sin egen vuggestue med fleksible åbningstider, der passede bedre til vore skiftende arbejdstider. Det var bl.a. Dorthe Skovgaard Wihre fra Erhverv, Pernille Stensgaard fra Weekendavisen, Tina Fugl og mig selv. Vi udarbejdede en spørgeskemaundersøgelse og fik en arkitekt til at lave et udkast til, hvordan man kunne indrette en vuggestue i Berlingskes ejendom i Store Regnegade. Og så fremsendte vi det hele til bestyrelsen for Det Berlingske Officin, som meget hurtigt sagde OK til at ofre de ca. to millioner kroner, det ville koste at indrette vuggestuen.”

Den 9. maj 1994 blev Berlingske Vuggestue indviet. Og tilfældet ville, at Carsten Gregersens Emma var det første barn på den første dag i institutionen. “Vi boede på Christianshavn, og det var bare skønt at cykle med Emma til arbejde hver dag og aflevere hende lige om hjørnet,” fortæller han. “Til gengæld var det ingen succes, da jeg en dag troede, jeg lige kunne smutte over og hilse på Emma i frokostpausen. Hun hylede som en besat, da jeg skulle gå igen, så personalet fik mig nænsomt gjort klart, at det skulle jeg nok lade være med en anden gang.”

Siden 1994 har over hundrede Berlingske-børn været gennem vuggestuen. Institutionen har driftsoverenskomst med Københavns Kommune. Af de 30 pladser er 21 forbeholdt børn af Berlingske-medarbejdere.

39 år i parentesen efter billedteksten

Siden 1971 har pressefotograf Morten Juhl leveret billeder til Berlingske Tidende, B.T. og Weekendavisen. En periode, hvor pressefotografiet har undergået en teknisk revolution, og hvor billeder har fået en stadig mere fremtrædende plads i avisen.

Af Morten Juhl

Da jeg stod den første dag på Berlingske Tidendes billedredaktion og kiggede på min vagtplan, bemærkede Aage Sørensen, der havde været på avisen siden 1939, først som bud, siden som fotograf, tørt: "Du møder i morgen kl. 10.00 og går hjem, når du bliver pensioneret". Først nogle år senere forstod jeg rækkevidden i den bemærkning.

Jeg blev fastansat på Berlingske Tidende i februar 1984, men havde arbejdet freelance for bladet siden 1971, da min familie og jeg flyttede fra København til Kolding. I byen lå en centralredaktion for B.T. uden for København, og jeg begyndte snart at levere billeder fra lokalområdet til B.T., Berlingske Tidende, Berlingske Aftenavis - der senere blev til Weekendavisen - og til Nordfoto, i dag Scanpix.

B.T.s Koldingredaktion var ledet af den berømte og berygtede Bertel Thomsen og var én af datidens hardcore nyhedsredaktioner med bl.a. Peter Dall, Helge Lauersen og Jørgen Mundus-Pedersen, og under Thomsens kontante ledelse blev der lavet nyheder, som ryddede forsider. De var alle fantastisk dygtige journalister, lidt gale på hver sin manér, men der blev skrevet stribevis af linjer og solgt aviser. Der var dage, hvor B.T.s oplag passerede 250.000.

Husets telefotosender stod på redaktionen, så billederne til Berlingske Tidende blev også sendt herfra. Det var lidt af en balancegang, for det gjaldt om at undgå, at B.T. fik Berlingskes billeder at se, og ligeledes ville Thomsen først have sendt billeder til B.T.s historier efter kl. 00.30, for så kunne Berlingske ikke nå at stjæle hans historier. Nordfoto modtog samtlige billeder.

Fra 1972 til 1984 blev samtlige fotografer fra Berlingske Tidende, B.T., Weekendavisen og Nordfoto samlet på Nordfoto. Der var tale om en centralisering af økonomiske grunde, men det betød klart dårligere journalistiske forhold for fotograferne. De var samlet ét sted og blev tit dirigeret ud på opgaver, som skulle dækkes til alle husets medier. De lavede også opgaver for eksterne kunder, provinsaviser eller firmaer, som Nordfoto havde aftaler med. De fik

ikke den daglige kontakt til journalisterne og var ikke med i billedudvælgelsen eller placeringen. Ledelsesbeslutningen sparede muligvis penge, men devaluerede i lang tid fotografiet i huset. Det blev nærmest en vare, som man bestilte på Nordfoto, som så sendte en fotograf forbi i kort tid. Og fotografen var slet ikke ordentligt informeret om historien. Resultatet var dårlige billeder. En virkelig ledelsesmæssig bommert, som først blev rettet op i 1984.

Som freelancer uden for huset mærkede jeg ikke sammenlægningen. I 1978 kom jeg på en freelance-kontrakt, og i 79 blev jeg fastansat på Nordfoto med arbejdssted i Syd- og Midtjylland og på Fyn. Da jeg var i København for at forhandle kontrakten på plads, mødte jeg min senere kollega på Berlingske Tidende, Aage Sørensen. Pragtfuld kollega, dygtig fotograf. Han ville høre, hvorfor jeg

De gode gamle dage i 1941 - der spilles pilespil i mørkekammeret på Berlingske Tidende. Foto: Scanpix.

var til forhandling. "Dette hus har sgu' altid behandlet fotografer ad helvede til. Tænk dig godt om!" var hans ord.

Det havde jeg gjort. Og jeg har aldrig fortrudt.

I 1983 forlangte Berlingskes daværende chefredaktør, Hans Dam, og B.T.s chefredaktion at få fotograferne tilbage på aviserne. Avisernes billedside skulle løftes og samarbejdet mellem fotografer og journalister opprioriteres. I den fase var der omrokeringer, og Hans Dam ringede til mig for at tale fremtid. Han ville satse mere på Storkøbenhavn/Nordsjælland, og det endte med, at vi rykkede hele familien tilbage til København i februar 1984.

Billedredaktionen bestod af billedredaktør Wilhelm Willersted - som aldrig blev kaldt andet end Willer - og otte fotografer. Vores chefvar medredaktør Erik Bistrup. En fantastisk nyhedsmand, skæv, kantet, med humor, god til billeder, grov når det var nødvendigt. Han var altid til at få fat i, og så kunne han inspirere én til at gøre sit bedste. Hans "one word talk" var legendarisk og foregik på følgende måde: Telefonen ringer, man tager den, og en stemme siger "Kom!", hvorefter røret bliver lagt på. Så var der kun én vej: Til Bistrups kontor, til ros eller ris.

Ved Fodbold-VM i Mexico i 1986 var både befolkning og aviser i ekstase. For første gang skulle verdensmesterskabet dækkes intensivt - koste hvad det ville. De danske kampe blev spillet kl. 24.00

Fra redaktionen på Berlingske 1949. Foto: Scanpix.

Tre Berlingske-fotografer på Husets tag, Willy Lund, Olaf Ibsen og Børge Lassen. 1957. Foto: Scanpix.

dansk tid, så avisens 2. udgave, der udgjorde 80 procent af oplaget, blev udsat til trykstart kl. 02.00. Kamppreferatet blev skrevet i Pilestræde direkte fra TV, mens sportsredaktør Jens-Carl Kristensens kommentar og karakterer fra Mexico skulle afleveres 01.55, og 01.25 skulle tre af mine billeder lande i Pilestræde. Og det kørte - vi udkom som eneste morgenavis med hele pakken. Det tekniske set-up for VM i Mexico var muligvis det dyreste nogensinde. Der havde været en journalist fra BT i Mexico inden VM og konstateret, at telefonforbindelserne var elendige, man kunne vente timer på en forbindelse. Man besluttede derfor at købe en fast linje fra Mexico City til Pilestræde under hele VM. Vi havde en tekniker i Mexico City til at skifte linjen til de steder i Mexico, hvor der var behov for forbindelsen. For at få dækket noget af udgiften solgte Huset retten til at sende tekst på linjen til bl.a. Aktuelt, Information, Tipsbladet,

1951 - pressekorpsen i aktion før fodboldlandskamp Danmark-Sverige. Foto: Børge Larsen.

Jydske Tidende, Billed-Bladet og Se og Hør. Jeg hørte efter VM, at prisen for den linje var tæt på én million kroner, men ingen ville bekræfte eller benægte det.

Ved kampene havde vi mørkekammer sammen med AP. Vores film blev bragt op til mørkekammeret, hvor Nordfoto-chef Poul Utzon Buch og Keld Navntoft fremkaldte, lavede kopier og sendte billeder hjem. Mellem kampene fremkaldte vi på hotellet. Det var så varmt, at vi kun fremkaldte filmene i ét minut, fordi vi ikke kunne køle kemikalierne. Så dyppede vi filmene i ren sprit og hængte dem udenfor på tørresnoren. Så var de tørre et øjeblik efter.

Man forsøgte sig med den første telefotosender, som kunne sende direkte fra negativet, men det var ikke nogen stor succes. Et eller andet, muligvis fejlbetjening - vi havde ikke fået nogen manual med - gjorde, at billederne kun kom til Pilestræde som halve billeder. Men vi puklede i varmen, med forskudte deadlines - til gengæld sov jeg to dage i træk, da vi kom hjem. Vi tænkte ikke så meget på varmen, besværet på stadions og rotterne på hotellet, mens vi var i Mexico, men da vi landede i Kastrup, stod Hans Dam og Bistrup med blomster til os og sagde tak for indsatsen. De fortalte, at Berlingske havde solgt næsten 7.000 ekstra aviser i løbsalg HVER dag. Det var s'gu det hele værd - også "Montezumas Hævn" - tyndskiden.

Det var en turbulent tid med fokus på avisens omstrukturering,

ny sektioner, råben og skrigen og gamle vaner, der skulle ændres. Imens blev teknikken hele tiden ændret og de tekniske afdelinger vred sig i døds kampen. Både fotografi og journalistik stod højt på ledelsens dagsorden, men ikke alle skrivende brød sig om billedernes øgede indmarch på siderne. Ved en virksomhedskonference, hvor fotograf-journalist samarbejdet var et særskilt punkt, blev det dårlige samarbejde diskuteret. Mange fotografer følte, at de var afhentningschauffører for journalisterne, og at de ville kunne levere bedre billeder, hvis de var med ude på opgaven fra starten. Under debatten sagde en af søndags-skrivere, med store dådyrøjne fra talerstolen: "Jeg forstår slet ikke denne kritik, jeg taler da TIL dem, når vi kører hjem fra opgaven!"

1949 - fotograf Sven Gjørting klar til en flyvetur. Foto: Scanpix.

Tidligere, da branchen ikke var så økonomisk presset, var der lidt mere livligt på redaktionerne, armbevægelserne var lidt større og det var tilgivelsen også. Jeg husker en dag, hvor bagsideredaktør Erik Sabroe havde skaffet sig et særlig godt billede til en historie, som skulle bære hans bagside. Det opdagede Erik Bistrup, og han ville have historien frem i avisen og billedet på forsiden. Sabroe blev rasende og kom som en plæneklipper farende ind på redaktionen, hvor han råbte, at Erik skulle hold nallerne for sig selv. Bistrup svarede, at det var ham der bestemte. Sabroe råbte: "Det bliver over mit lig". "Kan man håbe det?" svarede Bistrup. "Ja, og du kan nemlig ikke fyre mig, for jeg er allerede fyret," svarede Sabroe. Kolleger i lokalet fik kølet parterne ned, og en time efter så jeg Sabroe og Bistrup sidde og drikke et glas vin sammen i kantinen. Kontroversen var allerede glemt.

Men Sabroe rørte ved noget vigtigt, nemlig at man med de lange

Berlingskes Walther Månsson har foreviget tre kolleger i Københavns Lufthavn i 1957, mens de venter på fyrsteparret Ranier og Grace af Monaco.

Tænk at være i et mørkekammer med Kirsten Ferslev.

Fra personalebladet "Pilestræde" 1956.

opsigelsesvarsler, mange ansatte havde efter f.eks. 35 år i jobbet skulle opsiges tæt på to år før, man blev 67 år, som var pensionsalderen dengang. Ellers kunne folk bare blive. For eksempel havde huset på et tidspunkt vist nok set frem til en bestemt medarbejders fratrædelse, men da man henvendte sig til ham for at spørge, hvorledes han vil have sin afskedsreception afholdt, gik det op for chefredaktionen, at personaleafdelingen havde kikset og glemt at opsiges ham. Han havde 20 måneders opsigelse, og man måtte bide i det sure æble, sige ham op og give ham løn for perioden.

Ind imellem kunne stedet virke som et galehus. F.eks. når Jens Kistrup kom gående gennem billedredaktionen og for enden af gangen fik øje på tegner Tom Wikborg, hvorefter de begge skrigende i høj falset hylede "God dag, god dag, god dag!" Besøgende på avisen, som stod ude i vagtstuen, så helt forskræmte ud, men blev beroliget af chefen bag skranken, Per Markussen: "Det er bare Jens Kistrup!"

Samme Kistrup var ekspert i øgenavne. På Berlingske havde vi en kollega, der skrev om arkitektur og design. Han hed Martin Hartung. Han kom til Berlingske fra B.T., hvor han havde skrevet under sit fulde navn Carl Martin Hartung Nielsen. Da han kom til Berlingske, brugte han kun Martin Hartung, hvorefter Kistrup straks døbte ham "Den forsvundne komponist" og spredte navnet til hele avisen.

Jens Kistrup var også god til festsange, og han var fuldstændig hensynsløs, når han drejede versene. Han vidste udmærket, at Hans Dams ringe højde var hans ømmeste punkt. Alligevel skrev han en sang om ledelsen på avisen på melodien "Op lille Hans, op lille Hans, op og slå på tromme".

Langsomt lettede det for fotografiet i avisen. Flere af de elever, vi selv havde uddannet, bl.a. Liselotte Sabroe, Claus Bjørn Larsen, Linda Henriksen og Bjarke Ørsted, kunne ansættes i takt med, at ældre kolleger gik på pension, og snart var der sammen med yngre journalister et pres, som slog igennem på siderne.

Hans Dam tog toget til Fyn, og Bistrup fløj over gaden til B.T., men søndagsredaktør Søren Østergaard og udlandsredaktør Michael Ehrenreich satsede stort på billeder og kostbare reportagereser, og deres indsats var med til at skabe grundlag for avisens høje billedjournalistiske niveau. Snart begyndte de store internationale

Pressemøde med præsentation af Brøndbys nye træner. 2010. Foto: Niels Meilvang.

1997 - pressefotograf Linda Henriksen i godt selskab med præsident Bill Clinton. Foto: Scanpix.

præmier at drysse ned over Berlingskes fotografer, hvor Claus Bjørn var den første til at slå internationalt igennem.

Den tekniske revolution på foto-området har været utrolig og hurtig. I 1979, da jeg sad i Kolding, skulle filmen først fremkaldes, så skulle der kopieres en kopi i 13/18 cm i det våde mørkekammer. Derefter spændte man fotopapiret på tromlen på en telefotomaskine, der transmitterede billederne via gamle, analoge telefonlinjer til redaktionen i Pilestræde. Det var specielt gode linjer, som vi bestilte hos fotobordet, der var en særlig afdeling hos KTAS, det senere TDC. Hver gang det skrattede på telefonlinjen, kom der en streg i billedet. Når man var ude at rejse, f.eks. da styret faldt i Rumænien i 1989, sad jeg på et hotel og ringede og ringede for at få en forbindelse. Det tog flere timer, og når man så endelig fik linjen og begyndte at sende billedet, så slukkede den lokale efterretnings-tjeneste for forbindelsen. De lyttede jo altid med - de havde et rum på hotellet. Så skulle der bestikkes lidt til hotellets personale, lidt

Trængsel på pressemødet 25. maj 2007, hvor Bjarne Riis indrømmer at have taget doping. Foto: Sigrød Nygaard.

dollars eller D-Mark eller amerikanske cigaretter, og så kørte det hele pludselig. Jeg har afleveret mange rejseregnskaber, hvor der stod "bestikkelse" - uden bilag - og det gik altid igennem. I 2002 kunne de digitale filer så gøres klar på få minutter og videresendes over en ISDN-linje på to minutter. Og nu sendes en digital fil enten letbehandlet over mobiltelefonen på ganske få sekunder, eller via en bærbar computer færdigbehandlet på få minutter, og sendetiden er kun ti sekunder på en god forbindelse. Det har været enormt spændende at være del i den udvikling

Siden jeg blev fastansat i 1979, har jeg arbejdet under syv chefredaktører. Hans Dam og Erik Bistrup havde deres faste gang i billedredaktionen, mens vi hverken så noget til Anne E. Jensen, Peter Wivel eller Karsten Madsen, inden de igen var ude af hjørnekontoret. Niels Lunde og Elisabeth Rühne var begge hyppige gæster hos os. Jeg fratrådte netop, da Lisbeth Knudsen tog over som chefredaktør efter Niels Lunde, men jeg husker da, at Lisbeth i sin første periode på Berlingske satte pris på gode billeder.

Til slut en fotografaneddote:

En gang midt i '50erne skulle fotograf Kurt Nielsen til Odd-Fellow Palæets lille sal og fotografere den berømte Poul Reumert, som læste op. Reumert var indbegrebet af en krukke. Han hadede fotografer og uro under oplæsningerne. Kurt, som lød øgenavnet Lampe-Kurt, fordi han altid havde en lampe med, kom lidt for sent. Han stod i den ene side af scenen, og der var kun en stikkontakt til lampen i den anden side af scenen. Men det generede ikke Kurt. Han lagde sig ned på alle fire, og kravlede på scenen foran Reumert, som sad på en stol, med ledningen over mod stikkontakten på den anden side. Da han var ud for den store skuespiller, gik denne helt i stå. Kurt kiggede op på Reumert og sagde: "Gå bare videre, det forstyrrer ikke mig".

Gode fotografer lader sig ikke forstyrre. Heller ikke af skiftende chefer, tendenser eller teknikker. Måske derfor er niveauet på Berlingske Tidende stadig højt på billedsiden.

Tante Bo og Vor Mors store kup

I 1981 væltede to journalister på Berlingske Tidende, Bo Dræbel og Lisbeth Knudsen, den siddende formand i Kreds 1 i et bittert opgør mellem højre- og venstrefløj. Kuppet gav genlyd i hele pressen og fik den røde formand for Dansk Journalistforbund til at overveje sin stilling.

Af Henrik Dannemand

“De blev sgu ved med at kalde os “oppositionen”, selv om jeg var formand, og Lisbeth Knudsen var medlem af bestyrelsen. Det har Lisbeth og jeg grinet af mange gange. Det var så morsomt. Bare jeg tænker på det, kan jeg ikke lade være med at grine.”

Bo Dræbel sidder i sit hus på Sydsjælland. Igennem telefonen kan man høre, at hun jævnligt tænder sig en smøg og pulser, inden hun ivrigt fortæller videre, om dengang hun, der blandt sine journalistkolleger på Berlingske Tidende blev kaldt Tante Bo, og journalist Lisbeth Knudsen, der i dag er chefredaktør og koncernchef for Berlingske Media og i daglig tale kendt som Vor Mor, kuppede formanden i Kreds 1.

“Vi ville tage magten fra kommunisterne og deres utallige medløbere. Vi var utilfredse med nogle faglige ledere, som fik danske journalister til at fremstå som kommunister. De kørte ikke en faglig linje. De kørte kun en partipolitisk linje,” siger Bo Dræbel med en heftighed, der vidner om et stadigt levende engagement i den nu snart 30 år gamle sag.

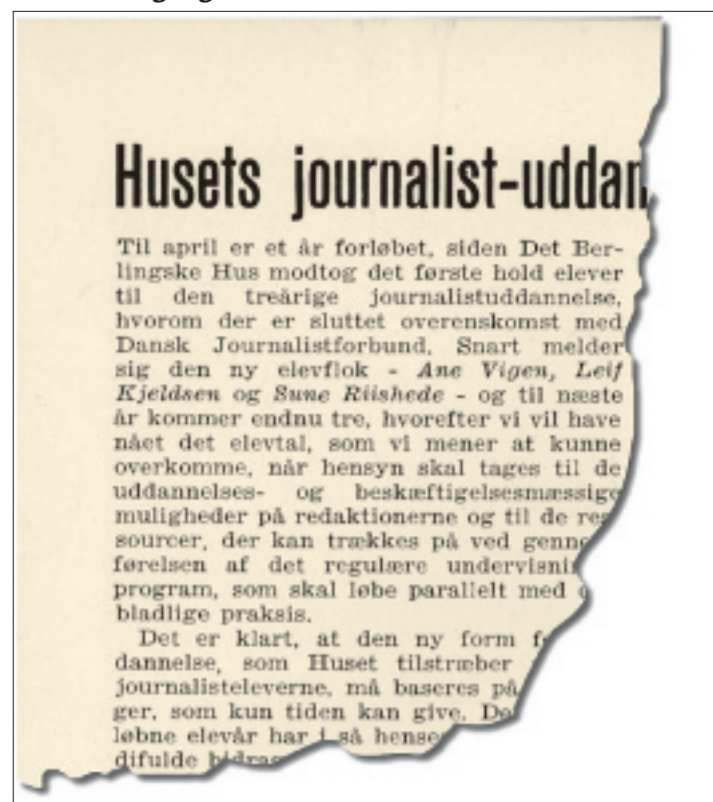
Det var i 1981, og dengang var både tidsånd og fagforeningsarbejde noget helt andet end i dag. Mens fagligt arbejde nu primært handler om at varetage medlemmernes interesser i form af løn- og arbejdsvilkår og tage sig af fagets etiske og mediepolitiske udfordringer, så handlede det dengang i høj grad også om partipolitik. Flere ledende medlemmer af Dansk Journalistforbund var partipolitisk organiseret på den yderste venstrefløj, bl.a. i Danmarks Kommunistiske Parti, og det påvirkede stærkt det fagpolitiske arbejde. Der blev vedtaget støtteerklæringer i politiske sager, ledende medlemmer rejste på besøg i Østblokken, og man støttede forskellige arbejdskonflikter moralsk og økonomisk, f.eks. havnearbejdernes og typografernes faglige kampe.

I foråret 1981 havde mange journalister fået nok. Både på Berlingske Tidende og andre aviser syntes man, at politiseringen var

gået for vidt. Den generelle holdning var, at forbundet under den 141 dage lange og livstruende arbejdskonflikt i Det Berlingske Hus i 1977 overhovedet ikke havde støttet medlemmerne. Forbundets ledelse havde ikke forstået, mente mange journalister, at den tekniske udvikling ville overflødiggøre den enormt store gruppe af typografer i den fremtidige avisproduktion. Heller ikke i forbindelse med forhandlingerne om en redningsplan for Det Berlingske Hus, som i 1982 resulterede i, at en række store danske erhvervsvirksomheder skød penge ind i et nyt selskab, der sikrede virksomhedens overlevelse, havde Journalistforbundet ydet støtte.

I foråret 1981 stod man så midt i en ny arbejdskonflikt. Forhandlinger mellem typografer og arbejdsgivere havde resulteret

Det var dengang...

Personalebladet "Pilestræde" for 50 år siden.

Bo Dræbel var ansat på Berlingske Tidende fra 1973 til 1998. Hun var formand for Kreds 1 i 1982-86. Foto: Søren Steffen.

i en strejke. Heller ikke forhandlingerne mellem journalisterne og arbejdsgiverne gav noget resultat, og det fik Dansk Journalistforbund til også at varsle strejke. Beslutningen mødte modstand blandt mange journalister, som kaldte strejken for "striptease i mørke". Det var, mente de, meningsløst at strejke på et tidspunkt, hvor aviserne alligevel ikke udkom, fordi typograferne i forvejen strejkede. Ingen ville jo lægge mærke til det.

Journalistkonflikten i 1981 fik to konsekvenser. Dels kuppet i Kreds 1, hvor Bo Dræbel blev formand og Lisbeth Knudsen næstformand, og dels dannelsen af Demokratiske Journalisters Landsforening, der med Lisbeth Knudsen som en af de ledende kræfter blev dannet, fordi man var utilfreds med ledelsen i Dansk Journalistforbund.

"Der var i forbundet masser af diskussioner om, hvordan man skulle forholde sig til den nye teknik. Skulle journalisterne gå efter

de arbejdspladser, som viste sig, mens typograferne blev færre? Eller skulle man støtte typograferne? Konflikten i 1981 fik os til at danne Demokratiske Journalister, som var en oprørsbevægelse mod et meget højrodt flertal i Journalistforbundets hovedbestyrelse," siger Lisbeth Knudsen.

Ud over Berlingske Medarbejderforening fik Demokratiske Journalister bl.a. støtte fra fagbladsredaktørerne i den socialdemokratiske del af fagpressen og fra en del arbejdspladser i provinsen. Demokratiske Journalister var, siger Lisbeth Knudsen, et forsøg på både i forbundsregi og i Kreds 1 at få et holdningsskifte i den faglige politik.

"Det handlede om, hvad fagforeningen skulle blande sig i. Vi havde en oplevelse af, at der i en periode blev drevet partipolitik af Dansk Journalistforbund. Vi syntes, at det i stedet skulle handle om arbejdsvilkår for journalister og om at indtage den rigtige position i forhold til fremtidens arbejdsmarked. Det sidste handlede jo meget om, hvem der måtte betjene den nye teknologi. Vi mente ikke, at der skulle alle mulige mellemlid til at betjene teknikken bare for at skaffe beskæftigelse til typograferne. Så vi var i betydelig clinch med typograferne, som havde meget stærk støtte fra venstrefløjen i Journalistforbundet," siger Lisbeth Knudsen.

I november 1981 var der generalforsamling i Kreds 1, som med omkring 2.300 medlemmer repræsenterede godt halvdelen af alle forbundets medlemmer og dermed var landets mest magtfulde kreds. Dengang var generalforsamlinger kæmpemøder med masser af deltagere og lange, ophedede diskussioner. Ved afstemninger "bussede" de store arbejdspladser deres folk frem, så de kunne deltage. Når der var afstemninger, så ringede man til de kolleger, som var på vagt, og så tog de en taxa og mødte frem.

Ifølge Bo Dræbel var kuppet ikke forberedt. Den siddende formand, Nick Dalum, som blev regnet for socialdemokrat, havde kun siddet på posten et år, og forventningen var, at han ville blive genvalgt.

"Vi troede, at vi var et mindretal, som var imod den siddende bestyrelse, men så kunne vi på generalforsamlingen mærke, at vinden blæste den forkerte vej for dem. Vi kunne mærke, at Nick Dalum var ude i tovene," siger Bo Dræbel.

Hun sad som altid bagest i lokalet på det daværende Hotel Sheraton ved Søerne i København, hvor generalforsamlingerne blev afholdt, så hun, når der blev kaldt til afstemning, hurtigt kunne kalde medlemmer fra Berlingske Medarbejderforening ind, hvis de var ude for at holde pause. Pludselig blev hun prikket på skulderen af Preben Bengtsson, som i mange år var informationschef i Dansk

Berlingske Tidendes tegner Erik Werner fremstillede den nye lederduo i Kred 1, Bo Dræbel og Lisbeth Knudsen, som herremanden Don Quijote og hans tro våbendrager Sancho Panza.

Som Christiansborg-journalist – her i samtale med den konservative Poul Schlüter i 1979 – tog Lisbeth Knudsen sig af det politiske, mens Bo Dræbel tog sig af det administrative i Kreds 1. Foto: Mogens Ladegaard.

Metal og tidligere havde arbejdet sammen med Bo Dræbel på det socialdemokratiske Aktuelt.

“Han var en meget mørkhåret mand med mørkebrune øjne, og jeg havde altid været lidt bange for ham. Han ville have mig til at stille op som formand. Jeg husker det, han sagde, som var det i går; “Bo, du er nødt til at ofre dig, og du er også stærk nok til evt. at tabe. Du er den eneste hvide mand her i lokalet”. Dermed mente han, at jeg ikke var partipolitisk engageret.”

Bo Dræbel måtte i al hast have fat i sin fællestillidsmand Johannes Bundgård og en anden af de fagligt aktive i Berlingske Medarbejderforening, Anders Wiig, for at diskutere sagen med dem og få lavet en stillerliste. Resultatet blev, at Bo Dræbel blev opstillet som formandskandidat, mens Lisbeth Knudsen blev opstillet til bestyrelsen. Selve afstemningen fandt først sted ved en urafstemning senere, og resultatet blev offentliggjort den 6. januar.

Bo Dræbel slog Nick Dalum med 842 stemmer mod 701. En sikker sejr. Lisbeth Knudsen, der også fik 842 stemmer, blev valgt til bestyrelsen, og det samme blev Sejer Persson fra B.T. Kun et enkelt medlem af den tidligere bestyrelse blev genvalgt.

Valget fik forbundsformand Hans Larsen til at overveje sin stilling, og det fik omtale i alle landets medier. “Stemningsskred i Journalist-forbundet”, lød overskriften i Berlingske Tidende, hvor den nyvalgte formand erklærede, at nu skulle det være slut med “politiske manifeste”. I Aktuelt lød overskriften “Højrefløj vælter formand”.

Journalister, der var ansat på Berlingske Tidende i 1980erne, kan bevidne, at medarbejderne havde fagpolitisk blod på tanden. Ledelsen skulle ikke sige mange pip, før der blev indkaldt til møder i medarbejderforeningen. Alligevel blev Berlingske Tidendes medarbejderne opfattet som mere borgerlige end gennemsnittet af journalister. Spørger man Lisbeth Knudsen, om de var mere borgerlige end på andre journalistiske arbejdspladser, så lyder svaret:

“Det må man sige. I meget høj grad. Berlingske Medarbejderforening havde i en lang periode Johannes Bundgård som fællestillidsmand, og han var stærkt konservativ. Der er ingen tvivl om, at medarbejderforeningen stod for en borgerlig holdning med stor forståelse for virksomhedens samlede behov og muligheder, men også med en meget stærk fagpolitisk og social holdning. Johannes Bundgård var nok den person, der overhovedet tog det største opgør med typograferne. Både i forhold til at støtte ledelsens ønske om en bemanning, man havde råd til, og i forhold til at investere i ny teknik. Han var konservativ, men ikke på den måde, at intet måtte ændres. Han var ekstremt visionær, og han kæmpede til sidste blodsdråbe for dem, der måtte være kommet i klemme personligt. Han var også en superstærk og taktisk forhandler, der kunne bruge sit temperament, når det var nødvendigt. Der blev ikke givet noget spillerum til ledelsen,” siger Lisbeth Knudsen.

Spørger man hende, hvad der kom ud af kuppet, så konstaterer hun tørt, at det lykkedes at vinde Københavnerkredsen, men ikke hele forbundet for en mere visionær faglig politik. Hun stillede på baggrund af succesen i Kreds 1 selv op til forbundets formandspost ved delegeretmødet i 1984, men tabte til Tove Hygum Jakobsen, som tilhørte den siddende forbundsledelse, den politiske venstrefløj og en meget kvindepolitisk aktiv gruppe. Var det valg gået anderledes, havde hendes karriere nok set anderledes ud, konstaterer hun.

Kuppet i Kreds 1 medførte ifølge både Lisbeth Knudsen og Bo Dræbel megen bitterhed i Journalistforbundet, hvor Kreds 1 blev en

slags paria. Bo Dræbel taler lige frem om en “rigtig bister stemning mellem de to fløje”. Forbundsledelsen forsøgte at alliere sig med de øvrige kredse og lave aftaler med dem.

“Jeg kan ikke sige, at Bo og jeg fik storslåede resultater ud af det. Vi fik ryddet op nogle ting i kredsen, syntes vi, men vi kan ikke prale af, at vi fik mange ting igennem, fordi alt blev bekæmpet,” siger Lisbeth Knudsen.

Lene Frøslev, der i dag er medarbejder på Berlingske Tidende, var dengang ansat på Information, og hun deltog altid i Kreds 1s generalforsamlinger som stemmetæller. Hun betegner datidens generalforsamlinger som faglige battle-kampe med flere hundrede deltagere. De var en slags mini delegeretmøder, siger hun. “Jeg husker, at det på generalforsamlingen i november 1981 pludselig væltede ind med medarbejdere fra Berlingske Tidende. Resultatet af mødet blev jo, at alle de røde lejesvende røg ud – inklusive stemmetælleren. Da jeg i 1991 blev ansat på Berlingske Tidende kom Bo Dræbel hen til mig og sagde: “Hejsan Lene. Velkommen til Berlingske Tidende. Har vi ikke været fjender engang?” Det var venligt, meget humoristisk og typisk Bo,” siger Lene Frøslev og griner.

Hun husker, at valgresultatet kom som et chok for venstrefløjen, der ikke havde forudset kuppet. Hendes egen avis Information konstaterede i en leder, at kuppet også var en mistillidserklæring til den siddende forbundsledelse. Bladet noterede i øvrigt Bo Dræbel for følgende udtalelse: “Jeg stemmer på Venstre, som jeg ikke er særlig tilfreds med, men jeg er liberal”, og så konkluderede leder-skribenterne følgende:

“Det er næppe tilfældigt, at journalister i Det Berlingske Hus fylkes under oppositionens faner: Deres arbejdsplads er så økonomisk svag, at en lukning ikke er utænkelig. Betingelsen for at rette Berlingskes økonomi op er indførelse af ny teknik, som kan spare dyre typografionninger. Derfor ønsker journalisterne ved Berlingske at gøre op med den fagforeningssolidaritet – “fælles interesser” – som har ført Dansk Journalistforbund og Dansk Typograf-Forbund sammen.”

Men hvad med hovedpersonen selv? Hvordan oplevede hun kuppet og de fire år, hun sad som formand for Journalistforbundets største kreds.

“Vi blev i hvert fald klar over, at kommunisterne ikke var i flertal i Kreds 1, og det var en dejlig ting – særligt for mig som ikke kan fordrage kommunister. Vi fandt ud af, at vi havde venner på alle mulige aviser – Ekstra Bladet, Politiken, Børsen, Kristeligt Dagblad, B.T. og selvfølgelig Berlingske Tidende. Og så fandt vi ud af, at der var et forfærdeligt rod i kredsen. Der var ikke styr på økonomien. Der var i det hele taget ikke styr på noget som helst. Hver onsdag kunne de arbejdsløse komme og holde møde i formandens mødelokale på Gammel Strand. Det skulle de selvfølgelig have lov til, men de tog øller fra vores køleskab og sad og drak sig fulde på medlemmernes regning. Så satte jeg en Yalelås på køleskabet. Hold kæft, hvor blev jeg populær! Selvfølgelig skulle de have en øl, men de skulle ikke sidde og drikke sig fulde. Der trak fru Dræbel grænsen.”

Bo Dræbel beskriver samarbejdet mellem hende og Lisbeth Knudsen som “vanvittig godt”. Rollefordelingen lå fast: Mens Lisbeth Knudsen tog sig af det politiske, så tog Bo Dræbel sig af det administrative.

“De to første år var slemme. Jeg sad med to sekretærer, som var på hovedbestyrelsens hold. Det var mit indtryk, at de ville prøve at knokle mig ned, men jeg kunne arbejde 12 timer i døgnet, så det gik meget godt. De to sidste år var piece of cake, for da havde folk – også modstanderne – lært mig at kende mig som det hjælpsomme menneske, jeg faktisk er. Jeg havde en meget mærkelig oplevelse, da jeg havde meddelt, at jeg ikke ville fortsætte som formand. En eftermiddag mødte to damer op mit kontor og ville tale med mig. Det var to kommunistdamer, som bad mig fortsætte. Jeg bød dem på et glas kølig hvidvin og fortalte dem, at jeg ikke var blevet journalist for at være fagforeningsdame. Vi havde i kredsen en pengekasse, som vi brugte til at hjælpe folk, som var kommet i økonomiske vanskeligheder. De havde fundet ud af, at jeg havde hjulpet et par af deres, selv om jeg ikke havde fortalt det til nogen. Derfor ville de have mig til at fortsætte. Det rager mig en papand, hvad folk rent privat er politisk. Hvis nogen er i pengene, så hjælper jeg. Men fortsætte som formand, det ville jeg ikke,” siger kupgeneralen fra november 1981.

Vi skal passe godt på hinanden

Uffe Gardel blev tillidsmand på Berlingske Tidende i 1991, formand for BMF fra 1993 til 1997, og igen fra 2001 til 2005. Det var en periode, hvor Berlingske ændrede sig fra gammeldags industrivirksomhed til moderne mediehus – og BMF kom under pres som aldrig før.

Af Uffe Gardel

Jeg blev tillidsmand engang for mange år siden ved et tilfælde. En forårsdag skråede jeg gennem redaktionens læsestue, hvor en lille flok mennesker var i gang med at vælge delegerede til Dansk Journalistforbunds delegeretmøde. Man manglede en fjerdesuppleant. Jeg blev råbt an og udpeget til posten, trods mine spage protester.

Læsestuen var et rum midt på 2. sal, cirka dér hvor Indland sidder i dag, beklædt med mahognipaneler fra gulv til loft og møbleret med højryggede lænestole, i hvilke man kunne sætte sig og læse aviser monteret på træstokke. På en stille dag var stemningen som i et wiensk kaffehus, og det var et godt sted at holde hurtige, uformelle, stående møder.

Det år var der mange afbud fra de valgte delegerede, og fjerdesuppleanten kom med til delegeretmødet. Og blev hængende i det faglige system.

I 1991 var Huset og koncernen stadig præget af en stor fortid og en fattig samtid. Læsestuen var ikke det eneste sted i bygningen, hvor indretningen stammede fra før Anden Verdenskrig, og når man ad krogede, støvede gange bevægede sig rundt i Pilestræde-karreens virvar af bygninger, passerede man rester af døde rørpostsystemer og uvirksomme kaldeanlæg til bude, der hang rundt omkring på væggene som forhistoriske overleveringer fra en uddød kultur.

Også husets mentale landskab var forhistorisk. Man oplevede den for eksempel, når der hver anden måned blev holdt samarbejdsudvalgsmøde. Det foregik i direktionens mødelokale lige ved siden af De Gamle Stuer, hvor udvalget sad rundt om et kæmpemæssigt ovalt bord under en bronzebuste af landsretssagfører Kristian Mogensen, der havde reddet koncernen i 1982. I den ene ende sad direktionen og dens håndgangne folk i jakker, slips og hvide skjorter. I den anden ende sad typograferne og trykkerne, efterfulgt af litograferne. Funktionærerne sad i midten. Journalisterne sad lige ved siden af cheferne, helt oppe i ledelsens ende af kæmpebordet,

hvilket så fint afspejlede vores selvforståelse. Typograferne foragtede os, hvilket var gensidigt, litografer og funktionærer dukkede sig, og ledelsen behandlede os alle retfærdigt og ens, det vil sige med samme overbærende nedladdenhed. Den hårde og gammeldags industrikultur i huset var kun blevet forstærket, da Kristian Mogensen ni år tidligere gennemførte sin redningsaktion, der førte til, at det gamle, fallerede familie-interessentskab solgte Berlingske til en kreds af erhvervsvirksomheder med A.P. Møller, Danske Bank og Carlsberg i spidsen.

Det var dette mentale landskab, BMF og dets tillidsfolk skulle bevæge sig rundt i. Forholdet til koncernledelsen var præget af distance og mangel på forståelse. Det daglige samarbejde med den redaktionelle ledelse var til gengæld tæt. Det er nemlig altid hyggeligt med en fælles fjende, og chefredaktionen og vi var jo fælles om at være underlagt de økonomiske vilkår, som koncernledelsen påførte os. Vi var også fælles om at være udsat for koncernledelsens holdning til vores fag. Den var ikke respektfuld. Det kunne ske, at interviewede erhvervsfolk venligt mindede journalister på erhvervsredaktionen om, at deres virksomhed altså ejede aktier i Berlingske, eller at deres direktør ligefrem sad i Berlingskes bestyrelse. Så kunne den kritiske journalist jo tænke lidt over dét, mens han skrev sin artikel om den pågældendes virksomhed.

Heller ikke indenhus var agtelsen for redaktionelle medarbejdere stor. Jeg husker et koncerndiagram fra slutningen af 1990erne med mange kasser i fire lag, der var indbyrdes forbundne med pile. Nede i nederste lag, helt ude til højre, dér hvor man i en industrivirksomhed for eksempel ville anbringe en fabrikschef, var en kasse påskrevet navnet på Berlingske Tidendes chefredaktør.

Denne manifeste ringeagt var nok tungest at bære for chefredaktørerne, og især da når man som den pågældende chefredaktør så gerne ville regnes for direktørernes ligemand. Men han var og blev i deres øjne en sølle journalist. For os menige var ringeagten kun en yderligere ansporing til at kæmpe for vores redaktionelle frihed; en kamp der kulminerede med artikelserien i 1999 om Riffelsyndikatet under Besættelsen. Det var en lettelse for alle, da A.P. Møller solgte sine Berlingske-aktier i protest mod artiklerne. Og for BMF betød det nye ejere – den norske industrikoncern Orkla – som havde et

I 2005 gik Uffe Gardel af som tillidsmand. Til stående ovationer får han her overrakt Medarbejderforeningens afskedsgave. Foto: Liselotte Sabroe.

mere moderne syn på samarbejde end de aldrende industrikaptajner i Berlinske.

*

I BMF kunne vi i 1990erne godt lide at forestille os, at det var vores gode forhandlingsevner, der skaffede os acceptable lønstigninger. Men det har nu nok hjulpet til, at B.T. Klubben, typografernes og trykkeriarbejdernes faglige klub, fik gode resultater ved sine lønforhandlinger, fordi dens medlemmer havde en meget uheldig tilbøjelighed til at nedlægge arbejdet kort før trykstart. Koncernledelsen så nødigt, at BMFs medlemmer fik samme uvane.

Det gjorde de aldrig, selv om vi tillidsfolk gerne ved forhandlingsbordet antydede, at vores medlemmers vrede over usle lønforhøjelser eventuelt ville kunne løbe ud af kontrol. Men det var

naturligvis tom buldren. BMF har altid opfattet sig selv som mere end en fagforening: Som en organisation der er med til at bære og drive en avis. Så lukker man ikke avisen på grund af nogle hundredkronesedler.

Men ved lønforhandlingerne lagde vi vægt på nogle principper. Da jeg blev tillidsmand, havde vi en gammel tradition for, at ledelsen fik lov at fordele det meste af den lønpulje, vi havde aftalt. Men det kan jo betyde, at nogle kolleger ender med at stige mindre i løn end inflationen. Og så er der reelt tale om, at ledelsen sætter nogle kolleger ned i realløn for at kunne hæve andres realløn. Det er ikke retfærdigt, nåede vi frem til. Især ikke, da chefers vurdering af journalister så langt fra er en eksakt videnskab. Derfor lagde vi den politik, at reallønnen skal sikres, før ledelsen kan begynde at dele lønforhøjelser ud. Men vi strejkede ikke, i modsætning til så mange andre af branchens arbejdspladser i den tid.

Også i forhold til Dansk Journalistforbund skilte vi os ud. Vi lagde vægt på, at vi var borgerlige – dengang så ingen et problem i, at en Berlingske-journalist erklærede sin borgerlige politiske grundholdning. Det betød, at vi gik ind for større valgfrihed for medlemmerne: Valgfrihed i pensionsspørgsmål og valgfrihed i overenskomsten, for eksempel valgfrihed med hensyn til, om man vil deltidsansættes eller ej. Det er synspunkter, som med tiden er blevet mere udbredt, end de var.

Vi syntes også, at medlemmerne selv skulle bestemme, om de ville skænke penge til gode formål som det Internationale Journalistforbunds Safety Fund. Derfor sagde vi altid nej til at deltage i den årlige kappestrid mellem landets medarbejderforeninger om, hvem der kunne donere flest penge til Safety Fund'en; det er jo ingen kunst at være gavmild for andres penge. Somme tider vakte det mild undren hos andre tillidsfolk, og måske også hos vores modpart i Huset, at vi kunne drive fagforening og samtidig være borgerlige. Men forundringen er malplaceret. Fagligt arbejde handler ikke om at ville overtage produktionsmidlerne; det handler simpelt hen om at varetage sine interesser, og det er der ikke noget særligt venstreorienteret i. Er man huskøber, bør man hyre en advokat. Er man ansat, bør man melde sig ind i en fagforening. Hvis man overhovedet kan tale om et ideologisk grundlag for BMF, så er det, at solidaritet med udsatte kolleger er sund fornuft, fordi enhver selv kan gå hen og blive en udsat kollega. Alle kan blive syge, blive skilt, opleve dødsfald i den nærmeste familie eller simpelt hen blive uvenner med sin chef.

*

Vi havde vel også i begyndelsen af 1990'erne en tro på, at vi altid ville kunne tale os til rette med Berlingskes ledelse og egentlig ikke behøvede et Journalistforbund i ryggen. Det var naivt. Faktisk kom vi flere gange til at lukke aviser i min tid som tillidsmand: to gange i 1997 og ni gange i 2001. Men det handlede hver gang om noget langt vigtigere end penge, nemlig om hvordan kolleger skal behandles, når der nedlægges stillinger. Skal ledelsen bare kunne fyre dem, de helst vil af med – eller skal kolleger, som gerne selv vil fratræde, kunne gå frivilligt? Vi holdt på det sidste, for det, mente vi, var det mest retfærdige. Og i BMF har fagligt arbejde altid, på en eller anden måde, handlet om retfærdighed.

Konflikten i 2001 blev særlig hård, og det er der nok tre grunde til. Den første var selvfølgelig, at internettet var begyndt at underminere de gamle forretningsmodeller. Det skabte en desperation hos koncernledelsen, som er menneskeligt forståelig.

Den anden grund var ejerskiftet. Orkla havde netop købt Berlingske, og Berlingskes nye chefer var meget optaget af at vise nordmændene, hvor dygtige de var til at håndtere fagforeninger. I Oslo var man ikke imponeret af udfaldet. De følgende års hårde sparerunder blev da også afviklet mere civiliseret, uden fyringer, og uden strejker. Men det tog lang tid at gøre samarbejdsklimaet i huset godt igen.

Den tredje grund til 2001-konfliktens hårdhed var, at nye folk var kommet ind i koncernledelsen; yngre handelshøjskoleuddannede mennesker med en amerikanskpræget tankegang. De delte de gamle industrikaptajners modvilje mod fagforeninger som BMF. Men i modsætning til deres forgængere troede de faktisk, at det ville være muligt helt at slippe af med fagforeningerne. De havde da også et vist held med det, eftersom Journalistforbundet var længe om at forstå alvoren i truslen. Gratisvisen Urban, som kom på gaden lige efter 2001-konflikten, blev således først overenskomstdækket efter to år, og da først efter at BMF havde presset Journalistforbundet til at handle. Senere valgte vi – sammen med medarbejderforeningerne på B.T. og Urban – at forhindre gentagelser ved at indgå en lokal overenskomst, som forpligter Berlingske til at overenskomstdække alle sine redaktionelle medarbejdere. Det giver en vis tryghed i dag, hvor hele koncernens organisation er under konstant forandring.

Dagens relative tryghed skyldes sådan set ikke, at vi har været vældig fremsynede i BMF. Snarere at vi har været i stand til at lære af de mange konflikter med koncernledelsen i begyndelsen af årtiet. Især de mange strejkedage i 2001 var lærerige. Noget af det bedste, der er blevet sagt under og om 2001-konflikten, blev sagt af BMFs næstformand, Steen Voigt, på et af mange medlemsmøder i Medarbejderforeningen under strejkerne.

“Nu skal I passe godt på hinanden,” sagde han.

Og det gjorde vi.

Da Hr. Møller opsagde sit abonnement

Det er blevet en legende. Avisen skrev om A.P. Møllers samarbejde med værnemagten. A.P. Møller solgte avisen i vrede. Det hedder sig, at ti års værdi- og kulturskred i Det Berlingske Hus begyndte med, at journalisterne på Berlingske Tidende rullede en sten. Men er det sandt?

Af Mads Kastrup

Han opsagde sit abonnement. Så meget står klart om den umiddelbare reaktion fra Danmarks mægtigste mand. Det er dertil vedtaget, at Mærsk Mc-Kinney Møller i opbragt sindstilstand tillige satte Berlingske koncernen med hele molevitten og alt, hvad der er i den, til salg i faderens, A.P. Møllers, og sit eget samt esplanadeåndens navn. Hummerrød i ansigtet og med snerrende stemme, forestiller de fleste sig.

Ret beset ved ingen, om dette er sandt. Ikke ud over Hr. Møller selv. Alle ved imidlertid, at det er en god historie.

Det var en af de længste artikler, der nogensinde har stået i Berlingske Tidende. "Rederen og Besættelsen", hed den (14.11.99). Og specialteksten til de 8.662 ord lød: "Våbenfabrikken Dansk Industri Syndikat var mere end villig til at handle med tyskerne under Anden Verdenskrig. Med skibsrheder A.P. Møller som storaktionær solgte virksomheden våben til tyskerne i Danmark, den solgte våben til selve Tyskland, og den solgte våben til Tysklands allierede. Fortrolige undersøgelser efter krigen viste, at Dansk Industri Syndikat under besættelsen – stik mod den officielle forklaring – gik uden om regeringen for at tjene penge."

Nuværende chefredaktør på Berlingske Tidende, Christian Jensen, var ung, nyansat journalist på avisen i 1999. Det var ham, der stødte på historien. En badmintonmakker med adgang til et særligt afsnit af Rigsarkivet, havde gjort opmærksom på, at der lå dokumenter om danske virksomheders samarbejde med værnemagten og ventede på undersøgende journalistik.

Under alle omstændigheder afstedkom historien et af de måske vigtigste møder i Berlingske Medarbejderforenings levetid. Det var den dag – den fredag – da journalisterne på Berlingske viste, at det ikke bare er deres virke, der er selve avisen. I form af ordene, billederne, siderne. Det er også journalisternes faglighed, der opretholder og sikrer avisens integritet. I hvert fald, når bladets ledelse

vakler og er ved at tabe den på gulvet.

Allerede inden historien om A.P. Møller og våbenfabrikken blev bragt, afstedkom den en af de mest højspændte situationer på Berlingske Tidende i nyere tid. Daværende chefredaktør, Peter Wivel, meddelte, at han slet ikke ville bringe historien.

I et halvt århundrede havde det været bevaret som en hemme-

Mærsk Mc-Kinney Møller opsagde sit abonnement på Berlingske Tidende. Kun han selv ved, om artiklerne om Riffelsyndikatet var den direkte årsag. Foto: Jeppe Michael Jensen.

Knud Sørensen, ankommet fra Danske Bank, fik her sin ilddåb. Ifølge sin forgænger på formandsposten, Ole Scherfig, lugtede Sørensen brændt bagefter.

“Rederen og Besættelsen” blev bragt. Wivel opgav sin vægring og stillede i stedet fuldt og rankt op bag researchen. Historikere begyndte at tale om nødvendigheden af at få krigens købmænd og deres handlinger ordentligt belyst. Om at hive et skjult retsopgør op af skammens dragkiste. Store virksomheder hyrede historikere til at grave i deres besættelsestid for at tage det, den senere statsminister Anders Fogh Rasmussen kaldte et nødvendigt opgør med samarbejdspolitikken under Anden Verdenskrig.

Det blev senere godtgjort, hvad Peter Wivel var oppe imod i Det Berlingske Hus. I oktober 2000 udkom “Den brutale redelighed”. Om og med bestyrelsesformand gennem 17 år for Berlingske, Ole Scherfig, som døde i april samme år. Scherfig var ganske vist netop aftrådt, da miseren indtrådte. Erstattet af Knud Sørensen, som nævnt. Men han var en mand, der ikke ejede fløjlshandsker i garderoben. Samt en mand, der om nogen repræsenterede den ejerkreds, der med Mærsk i spidsen, satte Berlingske Tidende til salg. Dermed var Scherfig måske den nærmeste til at redegøre for Mærsk og kompagnis syn på Berlingske.

I “Den brutale redelighed” kritiseredes Wivel skarpt for at bakke sine journalister op i sagen om Riffelsyndikatet. Og Knud Sørensen skoses for ikke at lægge Wivel ned. Scherfig fremførte, at i Det Berlingske Hus findes journalister, der har en “barok, næsten barnagtig trang til at manifestere en eller anden form for uafhængighed af ejerkredsen, ofte baseret på noget overfladisk sladderjournalistik”. Der var tale om en forskruet og uanstændig kampagne, ifølge formanden: “Det er journalist-mafiaen, når den er værst,” hed det.

Ole Scherfig var ikke i tvivl om, at Mærsk satte sine aktier til salg på grund af artiklerne om Dansk Industri Syndikat. “Et menneske med en meget markant holdning til æresbegrebet,” karakteriserede han skibsrederen. “Den brutale redelighed” godtgør imidlertid også, at dette måske ikke er hele sandheden. I Berlingske Tidendes aktionærkreds var der en delt holdning til salget. Nogle ville bevare mediekoncernen på danske hænder. Andre ville sælge til højstbydende. At tidspunktet for et salg var rigtigt, var der derimod ingen, der betvivlede.

Mærsk Mc-Kinney Møller ynder at tale om “rettidig omhu”. I 1999 – året for A.P. Møller kontra Berlingske – fik Berlingske i Joachim Malling en ny direktør. I marts 2000 solgte A.P. Møller sine aktieposter i officinet på i alt 14 procent til tre forskellige købere.

Chefredaktør Peter Wivel nægtede at bringe historien om Riffelsyndikatet, hvorefter Berlingske Medarbejderforening vedtog et mistillidsvotum mod ham. Foto: Lars E. Andreasen.

Heriblandt Danske Bank, hvor rederiet er storaktionær. Danske Bank havde derefter reel hånds- og halsret over Berlingske med 36,6 procent af aktierne. Finanstilsynet bad Danske Bank sælge aktierne. Det er mod loven for banker at drive andet end finansiel virksomhed. Et forhold, der næppe kom bag på hverken Mærsk eller Danske Bank. Og formentlig også kom belejligt. Mange store virksomheder solgte netop i disse år ud af ejerskaber for at koncentrere sig om deres kerneforretning. Senere på året havde norske Orkla købt Berlingske.

Berlingskes nye direktør konstaterede snart, at hans nye ejere havde købt på det forkerte tidspunkt. Samt at de gamle ejeres sans for tempo og timing i handel ogandel var fænomenal. Kort efter Orklas overtagelse kollapsede annoncemarkedet. I 2002 var en sund profitabel medieforretning forvandlet til et underskud på en kvart milliard kroner. I de næste fem år måtte Malling spare langt over en halv milliard kroner i Danmarks største private mediekoncern for at holde skuden ret. Orkla endte med at gå lettere søsyg ud af ejerskabet ved at sælge bygningerne i Pilestræde fra. Og derefter indholdet til den nuværende ejer, britiske Mecom, ved blandt andet at yde Mecom lån til købet.

I dag joker journalister på Berlingske Tidende med historien om Mærsk og Riffelsyndikatet. Tidernes ugunst i branchen kan afføde kommentaren: “Vi kan gå ned på Esplanaden med et stort

banner, hvorpå der står "Undskyld!" Hvilket selvsagt ikke er et seriøst forslag. Det er derimod en ironisk bemærkning til Mærsk selvforståelse. Det er ydermere en tør sarkasme over egen uafvendelige skæbne ved blot at have røgtet sit journalistiske hverv med uafviselig dygtighed.

Man kan imidlertid kun gøre sig forestillinger om, hvordan Berlingske Tidendes blotlægning af A.P. Møllers våbenproduktion til værnemagten har synet på rederkontoret på Esplanaden, da den første store artikel blev bragt. Som utaknemlighed, formentlig. Nu konstaterede Mærsk Mc-Kinney Møller, at hunden snappede dygtigt efter hånden, der havde fodret den. Berlingske Tidende, avisen, som han havde været med til at redde, nationens trofaste borgerlige røst, hævdede pludselig sin anklagende stemme mod dansk erhvervslivs absolutte gigant selv og betvivlede indirekte, at hans fars fædrelandskærlighed stod over kærligheden til penge. Meget taler folgelig for, at han satte sine aktier til salg i vrede. Hvorefter andre fulgte trop. En del fortæller dog også, at anlednin-

Skibsreder Arnold Peter Møller var storaktionær i den våbenfabrik, der under Anden Verdenskrig solgte våben til Tyskland og dets allierede. Foto: Birthe Melchior.

Famillien Møller i 1955 – A.P. Møller og fru Hee sammen med en ung Mærsk Mc-Kinney Møller. Foto: Scanpix.

gen af hensyn til indtjeningsevnen ikke kunne komme på et bedre tidspunkt.

Når hele forløbet endevendes, når motiver granskes og efterprøves, synes kun én part i sagen at kunne læne sig op ad sine handlinger uden at være i fare for at dratte omkuld: Berlingske Tidendes medarbejdere.

Hr. Møller opsagde sit abonnement. Nogle år senere skrev hans privatchauffør en bog om at køre med Hr. Møller. Heraf fremgår, at chaufføren fik ordre om at tegne et nyt abonnement i eget navn. Beregnet på at ligge på bagsædet.

I de voksnes rækker

Det er ikke altid nemt at leve op til fortiden på Berlingske Tidende. Dengang der var optur, fest hver aften og penge nok. BMFs yngre generation kom for sent til de gode tider. Vi har kun kendt nedturen. Men det behøver måske ikke være en forbandelse.

Af Line Holm Nielsen

Jeg burde være for ung til at sige noget så kynisk. Men det er det sandeste, man kan sige om den tid, mit liv har kredset om Berlingske Tidende:

Det er kun – kun – gået ned ad bakke.
Og det begyndte med et styrt.

Min romance med det gamle bladhus tog sin start, da jeg i august 2001, på et absolut ydermandat, begyndte som en af den sæsons blot tre nye praktikanter i Pilestræde. De fede goere var forbi. Ingen vidste det rigtigt på det tidspunkt. Men de var historie. Mentalt og økonomisk. Første smertefulde varsel om de nye tider kom blot 14 dage inde i overtegnedes praktiktid, da den største fyrringsrunde i husets nyere historie blev indvarslet i konferencsalen. 40-50 medarbejdere skulle ud.

Det var dengang...

Netto-oplag for febr.-marts				Bevægelse
	Febr.	Marts		
Berlingske Tidende, hv.	165.608	172.521	+	6.913
Berlingske Tidende, sd.	333.501	325.290	÷	8.211
Berlingske Aftenavis	23.085	28.910	+	5.825
B.T.	172.702	171.430	÷	1.272
Paaske B.T. (1958)	342.984	366.309	+	23.325
Søndags B.T.	120.063	118.580	÷	1.483
Billed Bladet	134.635	140.427	+	5.792
Populær Radio og Fjernsyn..	11.855	10.751	÷	904
Berlingske Tid. skærtorsdag..	267.122	279.441	+	12.319
Politiken, hv.	149.192	154.991	+	5.799
Politiken, sd.	281.223	269.570	÷	11.653
Ekstrabladet	62.162	83.864	+	21.702
Paaske Ekstrabladet	261.701	261.644	÷	57
Politiken, skærtorsdag	250.410	246.876	÷	3.534
Dagens Nyheder, hv.	25.007	25.557	÷	550
Dagens Nyheder, sd.	44.339	43.102	÷	1.237
Social-Demokraten, hv.	36.375	37.014	÷	639
Social-Demokraten, sd.	56.990	56.071	÷	919

Personalebladet "Pilestræde" for 50 år siden.

Ude i forhallen, hvor praktikanterne – ikke-stemmeberettigede i strejkespørgsmålet, som vi var – stod og trådte os selv over tæerne, cirkledede en journalist fra et konkurrerende dagblad rundt. Som en grib, der forstod, at ærkefjenden i Pilestræde havde fået et banesår. På sjæl, regnskab og selvforståelse.

Vi så rådvilde på hinanden. Og kunne knap se vores fastansatte kolleger i øjnene, som de tavse gik op og satte sig til at vente på opringningen.

Jeg tænkte på, hvordan den arbejdsplads, jeg skulle til at kalde min, nogensinde skulle blive et rart sted at være. Og jeg tænkte på min dunkæbede snothvalp af en bankrådgiver i Nordea; banken, jeg var skredet fra i raseri få måneder tidligere. Han havde, da jeg bad om en kassekredit på 5.000 kroner, spurgt:

"Det der med aviser... Er der overhovedet en fremtid i det?"

Svaret på det sidste kender jeg knap ti år senere endnu ikke. Vi er her endnu. Mere sikker konklusion kan ikke drages.

Men troen på, at Berlingske var et rart sted at være – befolket med kolleger, man kan byde næsten hvad som helst – kom heldigvis kun få uger efter massefyrringsrunden. Med terrorangrebet den 11. september 2001.

Huset var moralsk, humørmæssigt, loyalitetsmæssigt i knæ. Troede man. Men i den uge fik Berlingske Tidendes medarbejdere sendt Cavling-vindende, på én gang ultrastramme og ekstraordinære aviser på gaden. Folk ringede ind – fra ferier, afspadseringsdage og sommerhuse – og spurgte, om de skulle komme på arbejde. Fordi de ikke kunne lade være.

For gamle rotter i journalistfaget var det måske intet særligt, hvad der skete på redaktionen den dag. Men jeg har avisen fra den 12. september 2001 endnu. Den sidder i min avisholder med sit forsidebillede af støvskyen over Manhattan. Fire flytninger har den overlevet. Min egen byline optræder ikke et eneste sted i den. Den er, set med 2010-briller, bedaget i sit broadsheet-format og med sine præmature konklusioner. Og den er gulnet, støvet og lugter af tørt brænde.

Min propre søster samlede den for nylig op i to fingre og udstrakt arm og spurgte: "Hvorfor gemmer du dog sådan en gammel, ulækker avis?"

Svaret giver måske kun mening, hvis man er en Berlinger af den yngre generation.

Det er ikke altid nemt at leve op til sagn og legender fra Berlingske Tidendes fortid. Man kan føle, at man er gået glip af alt det sjove. Dengang der var whiskyfest hver aften, kvinderne gik i pangfarver, slog i bordet og styrede søndagsavisen. Dengang de seje sov på avisen og havde alkohol i skrivebordsskuffen. Dengang man havde sit eget skrivebord i eget kontor bag egen dør. Var på nik med typograferne i kælderen og fik tyk brun sovs i kantine – hvis man altså undtagelsesvis ikke gik på restaurant. Alle var originaler. Der var penge nok, læsere nok, internettet kom ikke og forstyrrede dagsrytmen, ansættelsen var livslang, man kunne rejse på business class og researche i tre uger uden nødvendigvis at komme hjem med artikler. Det eneste, man var bange for, var chef-Bissen. For selvfølgelig var der lige så meget fremtid at skue forude, som der var 250 års historie at hæfte selvtilliden på.

Vi – den yngre generation i BMF, der er kommet til efter 2000 – er kedeligere. Billigere. Vi går ædru hjem, henter børn og accepterer forbud mod rygning, frokosttallerkener og familiefotos på kontoret. Nogen vil kalde os mere strømlinede, farveløse og funktionæragtige. Pølsemagere på 24 timers-nyhedspølsefabrikken. Vi er mindre trofaste over for den gamle Tante; forlader Pilestræde, har affærer med andre avishuse og kommer – måske – tilbage. Vi hører det ofte: Vi er mindre originale, er ikke “navne” som Kistrup, Nørgaard og Aamund. Vi skal levere i sådan en grad, at personligheden ikke når at lejre sig i teksten, før næste Saxo-fil er poppet op på skærmen. Og nogle gange – skubbet rundt, slået ned og hakket i af fyringsrunder, nedskæringer og global mediekrise – kan det være svært at se fremtiden. For os og for alle de andre i avisverdenen.

Det har virket som en forbandelse; dét at være kommet for sent til de gode tider.

Men så er det, at jeg ser på den gulnede 11. september-avis og tænker:

I virkeligheden bliver det måske vores, den yngre generations, styrke: At vi kun har kendt nedgangstider. Det skal det være.

For godt nok var det hele sikkert sjovere og bedre i gamle dage. Men de gode gamle dage er forbi. De kommer aldrig igen. Og måske havde de også deres bagside, når fyraftensbajerne stod alt for tæt, originalerne gik hjem til ensomhed eller den kunstneriske “frihed” hos de store navne kom på bekostning af talrige anonyme rugbrøds-skrivere.

Den ny tid, avisernes krisetid, har fremtvunget en professionalisme, en teknik og en bevidsthed om fagets kunnen, genrer og fremtidige muligheder. Noget, som er en selvfølgelig del af den

Redaktionsmøde på Berlingske – mange af de tilstedeværende har kun kendt branchens nedtur. Foto: Søren Bidstrup.

ynge generations opvækst i journalistikken. Der er intet, der hedder ‘plejer’ mere. Vores helte er ikke så meget den gamle tids store skribenter, som det er de nytænkende og banebrydende journalister i udlandet. Vi har fået en skarpere konkurrencebevidsthed ind med modernismen; vi ved, at læserne ikke bare er der som naturlov, men skal indfanges og fastholdes fra dag til dag. Jeg tror faktisk, at vi i den yngre generation tager læserne – og dermed faget – mere alvorligt. Vi skal sgu oppe os.

Det er tanker, der er tvunget frem af nød og af en overlevelseskamp, som alle nok gerne ville undvære. Og kan ved første tone måske lyde som den slagsang, der med jævne mellemrum hamrer ud fra chefkontorerne på Sværtegadehjørnet. Lingo fra en nedskæringslabil ledelse. Men det er det ikke.

Det er fedt. For os selv som journalister. For vores egen faglige udvikling, hvor den udvikling så end tager os hen. Om scenen, vi

spiller på, så hedder Berlingske Tidende eller ej. Undskyld til alle jer elskelige, gamle originaler i Tantes fortid. Men jeg tror, at vores generation – pølsefabrikerende, travle og flermediale eller ej – er en tand skarpere i den faglige bevidsthed, end man var i de “gode gamle dage”. Vi har i hvert fald – hvis man vælger de nemme, tabloidsnuskede udveje, bagveje og vildveje fra – alle muligheder for at blive det. Og når den faglige soliditet er på plads, kan vi, vil vi, tør vi forhåbentlig finde frem til vores egen originalitet. Dét, der bliver vores generations aftryk på Berlingske Tidende.

Men 11. september-avisen? Den støvede, gulnede og ulækre. Hvor kommer den ind i billedet?

Den står hjemme i avisholderen og minder om, at det trods alt ikke er ligegyldigt, hvor man som nyuddannet, våd-bag-ørerne-journalist gennemlever mediernes krise. Hvor man vokser op, spiser sig stor og stærk af inspiration og lærer at klare sig selv. Tro på sig selv og på, at man nok skal overleve morgendagen. Sådan mediemæssigt.

Det var helt ufatteligt. Og helt, helt typisk Berlingske Tidende, at medarbejderne rejste sig den septemberdag i 2001 og fik en klasseavis på gaden. Det vidnede om stolthed. Om faglig ære. Om kampklarhed. Om pligt og om lyst.

Da fik vi nye i huset noget at leve op til.

Måske er det det, der tales om, når det udefinerbare begreb “Berlingske-ånden” bringes på banen. Alt det, som udflytninger til Titangade, nedskæringer, omdannelse af Pilestræde til sterilt tandlægelook og generel frygt og bæven ikke rigtig kan få bugt med.

At Berlingske Tidende – som en kollega sagde i en festtale for nogle år siden – ikke blot er sværte på papir, en kæde af rutiner eller et resultat af skiftende ledelsesstrategier. Avisen er sine medarbejdere. Er summen af medarbejdernes sjæl og den indforståethed, der går i arv.

Uanset hvad tiderne byder os, så er den der – indlejret i nervebanerne på medarbejdere, der har været her i ti, tyve og tredive år. Når man som eksempelvis jeg den dag i september 2001 så – og mange gange siden har set – maskinen rulle smidigt, dygtigt og entusiastisk, så indlejrer det sig umærkeligt på ryggraden.

Den arv fra husets ældre og mere erfarne medarbejdere gør stærk. Den gør indtryk. Den gør det nemmere at vælge, når endnu et “plejer” afgår ved døden og tvinger os ud i nyt.

Sagt med andre ord: At være ung på Berlingske Tidende har altid betydet, at man har et fundament under fødderne, som er rart at stå på. At være ung på Berlingske i 2010 betyder tillige, at man

Forsiden af Berlingske Tidende den 12. september 2001 – et vidnesbyrd om stolthed, faglig ære og kampklarhed, om pligt og om lyst.

skal bruge det fundament til at bygge noget, som huset aldrig har kendt før.

Forleden var der sammenrend i Berlingske Tidendes selvbestaltede og temmelig uofficielle ungdomsklub. Det var en opbyggelig og fortrøstningsfuld aften. Over thai-mad og alt, alt for mange øl.

For der sidder jo, opdager man, en original eller to i det selskab. Original ment på bedst tænkelige vis. Der blev fortalt historier. På

Det var dengang...

Børnenes julefest

Vi bliver efterhånden en dejlig stor familie i Det Berlingske Hus. Børnenes julefest i Odd-Fellow Palæet slog i år alle rekorder med ca. 860 voksne og 900 glade børn, der legede, dansede, frydede sig over Pingernes juleshow, spiste is og fik godteposer og legetøj med hjem.

Personalebladet "Pilestræde" for 50 år siden.

journalistmanér. Møjsommeligt opbyggede, cliffhanger-spækkede beretninger fra den virkelige verden. Malende i deres beskrivelser og med pinlige, chokerende, lurvede og latterbrølsfremkaldende pointer. Af den slags, man formentlig altid har hørt på gangene i Pilestræde.

Måske var det bare en ny generation, der er ved at skabe sin egen selvforståelse. En fortælling, som nye kuld af praktikanter vil høre og misunde i deres stille sind, når de bevæger sig ind i vores usikre branche.

Det er længe siden, jeg har grinet så meget. Mærkeligt nok. For i ungdomsklubben drev ironien og galgenhumoren ned ad væggene. De dystre fremtidsudsigter er blevet noget, vi griner af. Højt. Vi burde være for unge til at være så kyniske, greb jeg mig selv i at tænke. Igen. Alt for unge.

Men det er okay. For vi har kun kendt branchens nedtur. Og er derfor en årgang i Det Berlingske Hus, som har fået ekstra hård hud på nervespidserne. Så er man sværere at slå ud.

Det skal sgu nok gå alt sammen.

Fra avis til mediefabrik

Det var under avisens midlertidige landflygtighed i Titangade i 2007-2008, mens krisen buldrede løs, at medarbejderne blev præsenteret for nye foruroligende begreber som vertikaler, flermedialitet, flerfunktionalitet og free seating.

Af Frederik M. Juel

“Vi mødes i vores lokale på 3., råber et kampråb og aftaler den endelige taktik.”

Sådan lød det gentagne gange i nogle hektiske uger i foråret 2008, da tillidsfolkene fra Berlingske Tidende, B.T. og Urban i fællesskab forhandlede med ledelsen om den første såkaldte “vertikalaftale”. En aftale, som vi vidste, ville betyde store forandringer i dagligdagen, både for avisen som helhed og i særdeleshed for de 55 af vore kolleger på de tre aviser, som i første omgang ville blive direkte berørt af aftalen.

Vertikaler kan bedst beskrives som en slags “interne nyhedsbureauer”, og vertikalaftalen ville medføre, at kollegerne på bl.a. sporten og rejseredaktionen, hos fotograferne og i produktionen fremover skulle levere stof til alle koncernens medier, d.v.s. ud over Berlingske, B.T. og Urban i princippet også til Midtjyske Medier og JyskeVestkysten. En udvikling, som mange imødeså med stor bekymring.

I det hele taget var tiden præget af betydelig usikkerhed og nervøsitet for fremtiden. Det var under Berlingskes midlertidige landflygtighed i et kønsløst kontorbyggeri i Titangade i Københavns Nordvestkvarter, mens domicilet i Pilestræde blev renoveret og bygget om fra inderst til yderst. Byggeplanerne så flotte ud på papiret, men i lyset af koncernens stadig dårligere økonomiske resultater frygtede mange, at vores nye ejer, David Montgomery, ville spare den dyre husleje i City, så vi aldrig kom tilbage til de historiske gamle bygninger. Så galt kom det dog ikke til at gå.

Berlingske i landflygtighed blandt flyttekasser i Titangade i 2007. Foto: Morten Juhl.

Fredagsøl i Titangade. Foto: Scanpix.

Men der var andre grunde til kollegernes mismod. Avisen havde året før været gennem en stor nedskæringsrunde, hvor ca. 20 redaktionelle medarbejdere måtte sige farvel til deres arbejdsplads, de fleste gennem frivillige fratrædelser, men der var også nogle, som fik en regulær fyreseddel i hånden.

Dertil kom, at samtidig med de nye vertikaler, som i sig selv skulle øge effektiviteten, skulle vi også til at redigere avisen på en ny måde ved hjælp af faste artikelskabeloner og dermed færre redigerende. Hvilket David Montgomery da heller ikke havde lagt skjul på var hans ønske, da han besøgte Titangade og fremlagde sine visioner for medarbejderne. Der skulle, sagde han, bruges langt færre redaktionssekretærer. Og i øvrigt, lød det i vanlig provokerende stil, var redaktionsekretærarbejdet ikke mere indviklet, end at hans 13-årige datter kunne klare det, når hun lavede sit skoleblad. Den udtalelse skabte meget vrede og usikkerhed, og mange frygtede et veritabelt blodbad.

Det var med de dystre tanker i baghovedet, vi mødtes for at forberede os til forhandlingerne med ledelsen. Nedskæringer er nok det værste, man kan komme ud for som tillidsrepræsentant.

Desuden var både den daværende stedfortrædende tillidsmand, Vibeke Vestergaard, og jeg meget nye tillidsfolk på Berlingske – selv var jeg først kommet til avisen kort tid før.

Det blev til to sideløbende forhandlingsforløb, ét om nedbemandinger og ét om vertikalerne, der alligevel hang sammen. Ledelsens udspil om vertikalerne var vi meget betænkelige ved, men mente alligevel, at det bedste var at forhandle. Ledelsen kunne tvinge de nye interne nyhedsbureauer igennem under alle omstændigheder. Ved at forhandle håbede vi at kunne få en løsning, der var til at leve med.

Vi var derfor grundigt forberedt og havde sammen med kollegerne fra B.T. og Urban aftalt hver vores rolle i forhandlingerne meget præcist. Forhandlingsforløbet blev langstrakt med fire forskellige medarbejdermøder undervejs, og sidst i forløbet var forhandlingerne ved at falde på gulvet. Vi var enige om det meste i vertikalaftalerne, men vi havde som kardinalpunkt, at de kolleger, som skulle ansættes i de nye vertikaler, skulle have en økonomisk bonus.

På den anden side af bordet sad vores nye chefredaktør, Lisbeth Knudsen, og sagde, at der ikke var nogen krukke med guld for enden af regnbuen.

Vi vandt en lille sejr på det punkt, for vores kolleger endte trods alt med at få en bonus, hvis de fortsatte med at være ansat på vertikalen. Til gengæld blev den bonus meget lille.

Det bedste var dog helt entydigt, at vi fik klaret nedbemandingen på en ordentlig måde, når det nu skulle være. I alt 17 stillinger, både skrivende og redigerende, skulle væk på Berlingske Tidende, B.T. og Urban tilsammen.

Via forhandlinger om nedlæggelse af ledige stillinger fik vi tallet ned. Samtidig fastholdt vi Medarbejderforeningens politik om kun at acceptere frivillige fratrædelser. Otte kolleger på Berlingske søgte om frivillige fratrædelser, og syv fik det bevilget. På B.T. stod kollegerne nærmest i kø for at komme væk.

Samlet set mener jeg, at vi kom gennem forhandlingerne med skindet på næsen. For både vores og B.T.s medarbejderforening betød de nye interne bureauer flytning af en række kolleger. Alle kollegerne på sporten.dk kom til at høre under BT's medarbejderforening.

Mens alle på rejseliv.dk, fotovertikalen samt produktionen er med i Berlingske Medarbejderforening.

Når vi var og er betænkelige ved de interne nyhedsbureauer er det fordi, det ikke er nemt eksempelvis først at lave en god rejsehistorie til vores avis og umiddelbart efter gå i gang med en historie til

Titangade 2007 – flyttekasser eller ej, avisen skal ud! Foto: Morten Juhl

f.eks. B.T. Det er to meget forskellige aviser med hver sit særkende. Sammen med den nuværende stedfortrædende tillidsrepræsentant, Ulla Gunge Hansen, har jeg ført endnu en omgang forhandlinger om interne nyhedsbureauer sidste forår. De endte blandt andet med oprettelsen af en livstilsredigerings-vertikal.

Og de nye vertikaler er et godt udtryk for den store udfordring, som Medarbejderforeningen står overfor i disse år, nemlig presset hen imod, at vi alle i stigende grad skal betragte os selv som en del af en koncern. En stor mediefabrik, hvor vi nok er dedikeret til et bestemt medie, men hvor enhver også, hvis det er nødvendigt, skal kunne levere en hurtig nyhedshistorie direkte til B.T. eller et af de andre medier i koncernen.

Så langt vil vi på ingen måde gå. Vi skal fastholde, at vi er ansat på Berlingske Tidende. Det handler i høj grad også om identitet. Når man arbejder på Berlingske Tidende – og som ny søger job på avisen – er det, fordi man brænder for at skrive til Berlingske og være med til at udvikle avisen og de medier, som hører under netop Berlingske Tidende.

Omvendt betyder det ikke, at vi siger nej til samarbejde mellem medierne i koncernen. Vi er udmærket klar over, at der også kommer til at ske en udvikling på det område.

Det afgørende for os er, at det kommer til at ske under ordnede forhold inden for rammerne af de lokale aftaler og den overenskomst, vi har. På den måde har vi en sikkerhed for, at de nye krav om flermedialitet ikke betyder, at mængden af arbejdsopgaver stille og roligt bliver presset i vejret.

Når ledelsen presser så hårdt på, skyldes det selvfølgelig, at hele mediebranchen befinder sig i en meget alvorlig krise. Annoncekronerne forsvinder fra vore aviser, og de kommer ikke umiddelbart igen. Her til kommer, at Berlingske specielt i 2009 nærmest var ramt dobbelt. Annoncekrisen rasede i Danmark, og oven i det vaklede fundamentet under vor engelske ejer, Mecom. Hele koncernens overlevelse hang i en tynd tråd, og der skulle hentes mange penge hjem, for at Mecom kunne leve op til betingelserne i en række bankaftaler.

De voldsomme problemer for Mecom vakte også interesse i

Nye tider i Pilestræde – politisk redaktør Thomas Larsen på web-TV. Foto: Søren Bidstrup.

omverdenen, og rygterne fløj. På et tidspunkt blev jeg ringet op af en journalist på dagbladet Børsen, der havde hørt, at krisen kradsede så dybt hos Berlingske Media, at der rent bogstaveligt ikke var penge nok i kassen til, at vi kunne få udbetalt næste månedsløn.

Umiddelbart klarede Mecom som bekendt skærene, men det økonomiske lavvande for aviserne er ikke forbi endnu. Det giver nogle helt nye og anderledes udfordringer for os som medarbejderforening.

Her i BMFs jubilæumsår har vi omkring 200 medlemmer, og vores forening favner meget bredt. Udover avisen udgiver Berlingske Tidende Berlingske Nyhedsmagasin og ErhvervsBladet foruden syv forskellige web-sites.

Men fremover kan vi komme til at favne endnu bredere. Fra ledelsens side bliver der satset stadig hårdere på at finde nye digitale satsninger. Det kan være ekstra nyhedsbreve, nye websites og lignende. Måske betyder satsningerne ekstra og andre typer jour-

nalistiske job. Måske vil udviklingen føre til flere projektansættelser og flere midlertidige ansættelser. Dem skal vi også kunne rumme, men det skal ske under ordentlige løn- og arbejdsvilkår. Også for de unge nye kolleger, der måtte komme til.

Svaret på vores for tiden dårlige økonomi er ikke at gå på kompromis og forringe vores aftaler og vores overenskomster. De skal bevares. Ikke forstået på den måde, at vi ikke er omstillingsparate og klar til en ny fremtid. Det er vi, men vejen frem er ikke forringelser af de vilkår, vi arbejder under.

Man kan ikke skrive til dette jubilæumsskrift uden at nævne en af de begivenheder, som for os alle nok har betydet én af de største omvæltninger i vores dagligdag på avisen – nemlig tilbageflytningen til Pilestræde efter de knap to år i Titangade. Jeg selv har kun i begrænset omfang oplevet de gamle lokaleforhold i de bygninger, hvor Berlingske Tidende blev grundlagt for over 260 år siden, og hvor Medarbejderforeningen blev stiftet for 100 år siden. Men man kan vist roligt sige, at de moderne tider på både godt og desværre ikke mindst ondt har ramt Pilestræde.

Vi har fået åbne kontorlandskaber, mobile arbejdspladser og det forfærdelige begreb free seating – hvor man hver morgen må se sig om efter en ledig plads, før man kan begynde dagens arbejde.

Rundt omkring hører man mange bemærkninger om de nye lokaler. "Hadepladserne" eller "Københavns Hovedbanegård" bliver

Det var dengang...

Personalebladet "Pilestræde" for 50 år siden.

et af de mindst populære områder kaldt. Andre har bemærket, hvor sterilt det hele er blevet. Det er jo nærmest en tandlægeklinik.

Problemet er, at de nye lokaler har haft en ganske betydelig negativ effekt på vores arbejdsmiljø. Et godt arbejdsmiljø er helt afgørende for trivslen på vores arbejdsplads, for vores arbejdsglæde og vores produktivitet.

Flere tilfælde af stress har vi set. Det er nok ikke blevet bedre af, at vi nu har fået morgenvagter, cirka to hver måned, hvor der fra klokken 7.00 skal produceres nyheder til nettet i hastigt tempo.

Ord som flermedialitet og flerfunktionalitet er for længst blevet en del af hverdagen på Berlingske.

Men der er grænser for, hvor pressede vi kan blive. Jeg har altid betragtet Berlingske Medarbejderforening som en interesseorganisation. Et talerør til at skabe de bedste vilkår for journalisterne på Berlingske Tidende. Mindre stress på jobbet bliver en af de basterioner, vi for alvor skal kæmpe for i de kommende år.

Fra mediefabrikken – Berlingske Tidendes redaktionssekretariat, også kaldet “Newsroom”. Foto: Søren Bidstrup.

Her sker vi ikke ud

Chefredaktør Lisbeth Knudsens journalistiske karriere fra ung praktikant til koncernchef er tæt forbundet med Berlingske Tidende. Om avisens identitet i fremtidens mediebillede siger hun: “Det kan godt være, vi skal have nogle skarpere holdninger på lederplads, men troværdighed i journalistikken vil også i fremtiden være det afgørende. Det forpligter at arbejde for Berlingske.”

Af Trine Munk-Petersen

Selv om det ikke var Berlingske Tidende, der lå på spisebordet i Lisbeth Knudsens barndomshjem i København, er Berlingskes øverste leder rent journalistisk nærmest født og opvokset i bladhuset i Pilestræde. Hun kom til avisen som praktikant i 1973 og blev fastansat i 1975, umiddelbart efter 2. del på Journalisthøjskolen. Siden har hun fulgt den slagne vej – opad! Leder af folketingsredaktionen, erhvervsredaktør, søndagsredaktør og medlem af chefredaktionen. Efter et godt 15-årigt mellem spil som chefredaktør på Det Fri Aktuelt, administrerende direktør for A-Pressen og nyhedsdirektør i Danmarks Radio vendte Lisbeth Knudsen i 2007 tilbage til Berlingske og sidder i dag som både chefredaktør på Berlingske Tidende og koncernchef i Berlingske Media.

Chefsekretær Kirsten Hilding har denne morgen fundet en ledig time i Lisbeth Knudsens ellers tætpakkede kalender. Der står kaffe og vand på mødebordet i chefkontoret, som i pagt med Husets øvrige indretning er yderst spartansk udstyret – helt anderledes end den navnkundige chefredaktør Aage Deulerans gamle hjørnekontor med tunge mahognimøbler og dybe lænestole, hvor Lisbeth Knudsen som meget ung journaliststuderende søgte sit første job i Huset.

“Dengang skulle man som journaliststuderende selv søge sin praktikplads – der var ikke “panikdag” sådan som i dag, hvor alle medierne kommer til Århus, og de studerende står i kø. Man tog selv rundt og bad om foretræde hos chefredaktørerne, kom ind til samtale og fik muligvis tilbudt job,” fortæller hun. “Jeg havde søgt og fået foretræde for Aage Deuleran, som dengang var en slags “overchefredaktør” i Det Berlingske Hus, og efter en kop te og en times samtale på hans kontor fik jeg dagen efter brev om, at jeg var antaget som praktikant.”

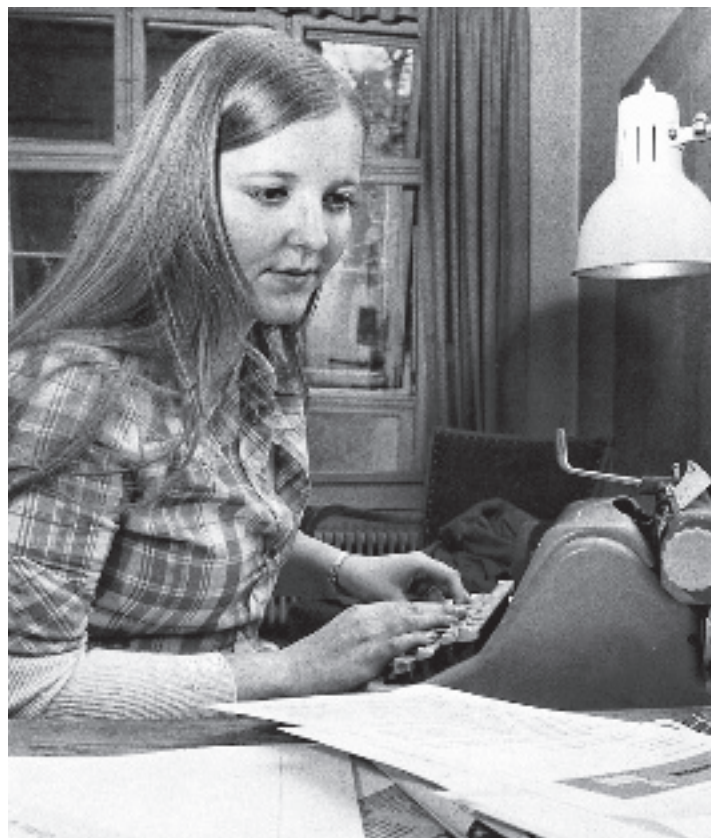
Samtalen på Deulerans kontor med det store mahogniskrivebord

og dybe lænestole husker hun stadig som en “ret imponerende” oplevelse.

“Aage Deuleran selv var ikke særlig høj, men stolen, han sad i, føltes vældig høj, når man faldt ned i dybet foran ham. Og når man så oven i købet var praktikant og kom for at søge job, var det en lidt overvældende fornemmelse at sidde dér og kigge op på den “store” mand,” fortæller hun.

“I øvrigt var det også Deuleran, der en gang om måneden samlede eleverne til te og efterkritik, som det ville hedde i dag, og gav gode råd og opmuntring. Det var faktisk en rigtig fin tradition.”

Lisbeth Knudsen som ny praktikant ved sin skrivemaskine på Berlingske Tidende i 1973. Foto: Ulf Nissen.

Lisbeth Knudsen tilbragte en stor del af sin praktiktid på folketingsredaktionen på Christiansborg og fortsatte dér, da hun kom tilbage efter 2. del på Journalisthøjskolen:

“Dengang havde den politiske redaktion en meget stærk leder i Johannes Bundgård, som også var fællestillidsmand i BMF, og som ikke undlod at gøre opmærksom på Medarbejderforeningens meget store betydning. Han var utroligt inspirerende at arbejde sammen med og lærte mig meget både om politisk journalistik og det faglige arbejde, hvor han var en meget klassisk skoletillidsmand. Selv om han var konservativ af udgangspunkt og absolut ikke tilhørte den røde blok, havde han et stærkt fagligt synspunkt om, at folk skulle behandles ordentligt og retfærdigt. Samtidig havde han altid Husets ve og vel på agendaen. De år var jo også

økonomisk svære for avisen, og for Johannes Bundgård var det faglige engagement i høj grad en helhedsbetragtning på Husets udvikling og et engagement i, at Berlingske skulle bestå. Det var drivkraften i BMF i de år.”

Selv blev hun hurtigt involveret i det faglige arbejde, først som menigt medlem af BMFs bestyrelse, senere som stedfortrædende tillidsmand, og hun fik bl.a. en vigtig rolle under den 141 dage lange typografstrejke i 1977.

“Det var en meget, meget svær tid, hvor vi jo skulle fortsætte med at arbejde, mens der var blokade omkring Huset. Og også en svær omgang for Medarbejderforeningen, fordi vi ikke følte, der var nogen opbakning fra Journalistforbundet,” siger hun.

Johannes Bundgaard var som tillidsmand meget opmærksom på Husets ve og vel. Her fotograferet sammen med BMF-bestyrelsesmedlemmerne Bo Dræbel, Per H. Larsen og Egon Balsby. Foto: Bjarne Lüthcke.

En lykkelig dag i for BMF – aftalen om indførelse af ny teknik er indgået, og Huset kan omsider begynde at se fremad. Lisbeth Knudsen, yderst th. skåler med bl.a. Bo Dræbel, Annelise Bistrup og Steen Christensen, yderst tv. Christian Galberg fra B.T. Foto: Scanpix.

Til gengæld oplevede hun en meget stærk solidaritet med avisen fra de journalistiske medarbejdere, som bl.a. kom til udtryk, da ledelsen på et tidspunkt forsøgte at udsende en nødavis:

“Det var en meget mærkelig oplevelse, der viste et kæmpe sammenhold blandt dem, der var inden for, i forhold til dem, der stod rundt omkring Huset. Alle hjalp med at få de nødavis ud, og man kunne se markante journalistiske medarbejdere stå nede i pakkeriet og knokle for at få avisen pakket og af sted. Men det var jo ingen holdbar løsning, og efter ganske få dage blev blokaderne omkring huset og truslerne om vold så bastante, at det ikke var forsvarligt at fortsætte.”

Det foregik, netop som Folketinget debatterede Berlingske-konflikten, og statsminister Anker Jørgensen bad Lisbeth Knudsen om at give ham en orientering om situationen for de medarbejdere, der var inde i Huset.

“Anker var jo selv rimeligt godt orienteret om situationen, som den så ud fra fagbevægelsens synsvinkel, men han ville også gerne

vide, hvordan det så ud på den anden side. Det var en meget højspændt politisk situation, som jo var kulminationen på et langt forløb med masser af grænsestridigheder mellem typografer og journalister om, hvem der måtte gøre hvad. Det var fuldstændig ved at kvæle Huset.”

Det var også baggrunden for, at BMF gik i spidsen i forhold til de øvrige danske avishuse med hensyn til indførelse af ny teknik, så man kunne undgå det omfattende dobbeltarbejde mellem journalister og typografer, som havde drænet Huset økonomisk i en årrække:

“Som tillidsmand kunne Johannes Bundgaard i høj grad se, hvad det kostede at have det omfang af dobbeltarbejde, og han argumenterede hårdt for, at det ikke kunne være rimeligt, at der skulle være besparelser på journalistikken og afskedigelser, når der var så stort et spild af arbejdskraft og tid,” siger Lisbeth Knudsen. Hun oplevede i de år en stor solidaritet og et “kæmpe engagement” fra BMFs medlemmer for at redde institutionen Berlingske Tidende, som alle oplevede var i en livstruende situation:

“Det var ikke en opbakning til ledelsen, som man på det tidspunkt ikke syntes havde gjort det godt nok. Det var en opbakning til avisen og dens læsere. Vi oplevede i de år et bemærkelsesværdigt stort internt sammenhold i Medarbejderforeningen og en stor forståelse for og stolthed over, at man gik i spidsen med de nye tekniker. Men til gengæld en stor bitterhed over, at Journalistforbundet ikke bakkede op. På det tidspunkt blev BMF nærmest anset for en paria i forbundet. Hvis vi kom med en resolution på et delegeretmøde, kunne man være sikker på, at den blev stemt ned.”

Lisbeth Knudsen ser en direkte linje mellem den solidaritet, medarbejderne viste Huset i de svære år efter 1977, og den politik, BMF kører i dag:

“I vore dage har en faglig organisation på mange måder nogle andre opgaver end tidligere. Men jeg oplever en høj grad af interesse for Husets udvikling og for, hvordan vi udvikler os i mediebilledet,” siger hun.

Lisbeth Knudsen, fotograferet af Linda Henriksen, da hun i april 2007 vendte tilbage til Berlingske Tidende som chefredaktør.

“Jeg tror, at den snævre faglige kamp, som handler om overenskomster og husaftaler, i dag spiller en mindre rolle i forhold til det at være med til at præge, hvordan virksomheden udvikler sig og overlever. Og jeg vil gerne give al mulig anerkendelse for, at BMF siden de meget svære dage i Johannes Bundgårds formandstid har været frontløber for en anden form for fagligt arbejde end bare den faglige kamp omkring overenskomster osv. Der har været en tradition i BMF, som blev lagt under de meget svære tider, der rummer et engagement i virksomhedens ve og vel og stikker dybere end bare “Hvad kan jeg få 1. april næste år”. Jeg håber, det kan være rollemodel for det fremtidige faglige arbejde. Der bliver i den grad brug for, at ikke bare ledelsen, men også medarbejderne har en dyb forståelse af medieudviklingen og de krav, den stiller til os. Hvis vi opstiller alle mulige besværlige organisatoriske barrierer for udviklingen af frygt for fremtiden, og hvad den måtte byde os som medarbejdere her i Huset, kommer vi aldrig til at udnytte de muligheder, som ligger i markedet, og så vil vi ikke kunne overleve på længere sigt. Vi har en forpligtelse til i fællesskab at sikre dette hus’ fremtid. Nu har vi været her i 261 år, og vi skulle gerne være her de næste 100 også.”

Samspil med ledelsen følte de færreste på Berlingske, der havde været meget af, da Lisbeth Knudsen i 2007 vendte tilbage til avisen som ny chefredaktør. Faktisk blev hun mødt med en arbejdsnedlæggelse samme dag, som hun blev præsenteret for medarbejderne. Det skete nemlig midt i en sparerunde, hvor ledelsen ville nedlægge sammenlagt 350 arbejdspladser i koncernen, heraf 57 på Berlingske Tidende, inklusive 33 redaktionelle stillinger.

“Den dag, jeg skulle præsenteres for redaktionen som ny chefredaktør, havde Medarbejderforeningen i forvejen holdt møde om besparelserne. Og da ledelsen så indkaldte til medarbejdermøde, tror jeg, man umiddelbart forventede, at det også skulle handle om spareplanen. Så da jeg kom ind ad døren, stirrede folk virkelig underligt på mig, som om de tænkte: Hvad vil du her?” mindes hun.

“Jeg kendte jo mange af medarbejderne fra gamle dage, og det var en meget bevægende oplevelse at stå dér og pludselig skulle tage ansvar for hele avisen. Ikke mindst i sådan en situation, hvor der helt klart var en stemning af opgivelse efter alle de omskiftelser, man havde været igennem med først Orkla som ejer og så Mecom, med flere ledelsesskift, skiftende chefredaktører og kun få holdpunkter i ledelsen,” siger Lisbeth Knudsen, som oplevede en “lidt forslået” medarbejdergruppe.

Det var dengang...

Forbud mod fyrværkeri!

Under henvisning til den store risiko og brandfare, der er forbundet med afbrænding af fyrværkeri, meddeles det, at det er strengt forbudt under nogen form at afbrænde fyrværkeri eller lignende inden for Husets område.

Overtrædelse af forbudet vil medføre øjeblikkelig afskedigelse.

Personalebladet "Pilestræde" for 50 år siden.

"Folk manglede visioner og retning og var blevet meget usikre både på virksomhedens og deres egen fremtid," siger hun. "Og så kom der en arbejdsnedlæggelse. Det er første gang, jeg har oplevet at tiltræde en stilling, hvor der blev en arbejdsnedlæggelse – ikke på grund af mig, men på grund af den fremlagte besparelse. Men det var en meget underlig situation at sidde dér med mine nye chefredaktørkolleger, Christian Jensen og Tom Jensen, mens alle journalisterne gik hjem," siger hun og skynder sig at tilføje:

"Men det kunne ikke på nogen måde ødelægge en kæmpestor glæde over at være tilbage på en avis, som, jeg synes, har Danmarks bedste journalistiske ambition. Det var en meget stor glæde."

Hvordan var det på den måde at overtage en stor sparerunde uden at have haft indflydelse på beslutningen?

"Der var jo ikke nogen vej uden om, når man kiggede på de økonomiske kendsgerninger. Berlingske havde en alt for stor omkostningsbase i forhold til den omsætning, der blev præsteret. Derfor var spareplanen indlysende nødvendig, og jeg har jo efterfølgende som koncernchef været nødt til at gennemføre yderligere omkostningsreduktioner. Det nytter nu engang ikke, at man bruger mere end man tjener. Heldigvis er Berlingske nu på ret kurs. Siden 2007 har der været gennemført en massiv forandringsproces i hele virksomheden, og vi er nu i rigtig god form til fremtiden. At starte lidt i modgang har ikke gjort motivationen mindre til

at sikre Berlingske Tidende en god fremtid og skabe nytænkning inden for journalistikken.

Hvordan skal Berlingske Tidende journalistisk adskille sig fra de andre store dagblade?

"For det første synes jeg, at vi har en rigtig stærk tradition for at holde kommentarer og ledere adskilt fra reportagen og den kulegravende journalistik. Når læserne tager vores avis, ved de, hvor de kan finde holdningerne og meningerne, og hvor de kan finde den tilstræbt objektive journalistik. Og når jeg siger "tilstræbt objektive", er det fordi, enhver form for journalistik indeholder nogle valg. Men det er i Berlingskes historiske rødder at have en redelighed, en troværdighed og en fairness i sin journalistik, der ikke går på kompromis med. Det er i Berlingske Tidendes rødder og tradition at have modet til også at gå ind i den fri reportage og kritisere dem, som politisk står bladet nærmest, hvis der er grund til det. Vi har også tradition for at drive journalistik på et højt kvalitetsniveau, og det skal der heller ikke gå på kompromis med. Det er klart, at i nyhedsjournalistikken vil der altid være noget, når deadline kommer, som kunne gøres bedre. Men i det at være ansat på Berlingske Tidende er der en indbygget forpligtelse til kvalitetsjournalistik. Og det kan jeg rigtig godt lide."

Hvad karakteriserer en Berlingske-medarbejder i forhold til kollegerne hos vore konkurrenter?

"Jeg tror, noget af det karakteristiske er en meget stor grad af ansvarlighed over for opgaven. Vi er i et hus, som har været til stede i mediebilledet siden 1749, og det er faktisk en bevidsthed, som rigtig mange medarbejdere har – selv de helt unge. Det forpligter at være en del af det fællesskab. Jeg tror, at hele den historiske ballast gør, at man som Berlingske-medarbejder føler en særlig stolthed ved at være en del af det her hus. Det er måske gammeldags at tale om stolthed, men vi er altså led i en meget lang kæde, som har været med til at skrive danskernes historie i 261 år."

Er det det, der menes, når vi taler om den særlige "Berlingske-ånd"?

"Der ligger noget mere i Berlingske-ånden. Jeg tror, der ligger noget af det, som læserne også siger til os, når vi holder fokustest – en moderation. Vi skejer ikke ud. Så kan nogle synes, vi er for kedelige. Men der ligger denne her moderation, ordentlighed og ansvarlighed over os. Ansvarligheden strømmer ud af murene, uanset hvor vi bor.

Lisbeth Knudsen taler som nytiltrådt koncernchef i 2008 til Berlingske Medias medarbejdere. Foto: Rune Evensen.

Vi kommer aldrig til at køre helt i grøften med et eller andet, for vi sker ikke ud. Det kan så være, at underholdningsværdien ikke er så høj, som den er hos nogle andre aviser. Til gengæld kan man stole på det, der står i Berlingske Tidende.”

Men kan den ånd bevares, når vi fremover skal brede os ud over flere og flere portaler og platforme og levere til publikationer, som ikke nødvendigvis har den samme tradition?

“Vi skal jo udvikle os hele tiden. En avis kan ikke være løsrevet fra den samtid, som den beskriver, og det betyder, at journalistikken også udvikler sig. Hvis du tager avisen i dag i forhold til, da jeg

sad som ung praktikant og lavede folketingsreferater, der fyldte hele broadsheetsider, så har avisen og journalistikken mildt sagt udviklet sig. Det er vigtigt, at vi finder en Berlingske Tidende-måde at udvikle journalistikken på, og at det brand, som er Berlingske Tidende, også kan kendes i fremtiden. Det er faktisk noget, som vi arbejder på lige nu – at udvikle Berlingske Tidendes identitet til den medievirkelighed, vi kender nu, så det brand og de kvaliteter, vi kender fra den trykte avis, også kan findes, når vi går på web, mobiltelefon, iPad eller hvilken platform, vi nu er på.

Jeg tror godt, vi kan bevare Berlingske-ånden. Men alle på redaktionen skal være mere klar på, hvad det så er, der er Berlingske Tidendes kvaliteter i den nye medieverden. Hvad er det, vi skal være

Det var dengang...

Personalebladet "Pilestræde" for 50 år siden.

kendetegnet på i forhold til Politiken, Jyllands-Posten og Børsen, som er vores nærmeste konkurrenter? For 10-15 år siden var vi meget forskellige. Så begyndte vi at ligne hinanden mere og mere, og nu tror jeg, vi er i en epoke, hvor vi mere og mere kommer til at adskille os igen og vælger hver vore positioner i mediebilledet. Det, tror jeg, er rigtig sundt og giver en mulighed for at overleve."

Hvad skal så være fremtidens særlige Berlingske-identitet?

"For mig at se er der ikke noget mere dyrebart for et brand eller en avis end troværdighed. I hele det mediehav, vi ser, og med den enorme informationsmængde, vi modtager hver dag, bliver der et stigende behov for at vide, hvad der er en troværdig oplysning, og hvad der ikke er. Der er stadig et behov for mennesker med indsigt og faglighed til at give et overblik over, hvad jeg i hvert fald bør vide. Så selv om vi befinder os i en epoke med sociale medier og bruger-genereret indhold, vil det helt afgørende for Berlingske Tidende også i fremtiden være tilliden og troværdigheden i journalistikken og overblikket til at vælge de vigtigste informationer ud.

Og så skal vi skelne klart mellem news og views – mellem nyheder og holdninger. Jeg har angrebet vores kollega på Rådhuspladsen, Politiken, for at være blevet et politisk parti mere end en avis. Også i nogle af de kampagner, som ind imellem køres på Jyllands-Posten, vælger man i meget høj grad at skubbe nogle bestemte holdninger frem, også i reportagen. Det skal ikke være vores kendemærke. Holdninger hører til i ledere og kommentarer, ikke i journalistikken.

På lederplads skal vi også have skarpe holdninger hos os. Ind imellem også skarpere, end vi har i dag, hvor vi er meget præget af den her moderation og ansvarlighed. Men der er en tendens til, at folk går efter medier med provokerende og udfordrende holdninger. Det har ikke hidtil været vores position, men jeg tror, at skarpere ledere og kommentarer bliver en del af den nye positionering for Berlingske Tidende, som vi arbejder med netop nu."

Hvordan ser du Berlingske Tidende om ti år?

"Jeg hører til dem, der tror, at der stadigvæk vil være brug for en papiravis. Det mest mobile medie, uden behov for batterier og strøm, uden behov for sendenet og teleudbydere er stadig avisen. Der vil fortsat også være et behov for at få professionelle til at sortere, udvælge og give dybdeindsigt. Så jeg tror, papiravisen fortsat vil være der om ti år og længere endnu, hvis vi forstår at afkode kundernes behov på den rigtige måde. Oplagene vil være mindre, og de kvaliteter, som avisen har, vil man også kunne hente på en iPad eller en anden teknisk dims, som findes på det tidspunkt. Men jeg tror stadig, der vil være nogle mennesker, som synes, at papiravisen, trods alt, er det mest mobile og helstøbte medie."

BMF længe leve...

Festtalen til – og om – Berlingske Medarbejderforenings damer og herrer i anledning af foreningens 100 års jubilæum.

Af Jan Hedegaard

I 1910 bestod de første telefoner af en tragt til at råbe ind i og en højttaler i ledning, som man pressede mod øret. I 1910 var film flakkende billeder i sort og hvidt på et lærred og uden en lyd, når man fraregnede det klaver, som en dame indædt sad og hamrede i i det ene hjørne oppe foran til højre.

Var filmen uden lyd, var TV i 1910 til gengæld uden billeder; man kaldte det radio, det bestod endnu af hylende krystalapparater, og egentlige udsendelser var der ingen af før mere end ti år senere.

Når man tænker på, hvilken kolossal udvikling telefonen, filmen, radio og TV har foretaget i de ti årtier, så er 100 år lang tid. Men når man tænker på hvor lidt, der er sket med Berlingske Tidende...

Det er en stor ære at få lov at holde talen i denne forening, der kan markere sit 100 års jubilæum. Dette er ikke en hvilken som helst forening. Dette er en forening med en særlig udsøgt medlemskare. Først og fremmest jer, der er her i aften – men også mange, mange andre, som ikke er mere, som er gået andre veje eller bare ned med flaget. Når der er grund til at feste i aften, er det på grund af dem – og jer.

100 år er – som antydnet – lang tid og så måske alligevel ikke...

Allerede dengang stressede man uophørligt medlemmerne med den seneste teknologiske udvikling. Ved avisens grundlæggelse havde man skrevet med gåsefjer, som man selv spidsede og dyppede i af skorstenssod fremstillet blæk.

Efterhånden var det ikke nødvendigt selv at snitte spidser af fjereens skaft og i 1910 havde man allerede skaft af træ med metalspids, som man dyppede i et blækhus for hvert tredje eller fjerde ord.

Når redaktionen skulle tale i telefon i 1942, fra venstre fru Rytzou, Asmus Thomsen og Tage Jensen. Foto: Paul Raae.

I 1910 bød den teknologiske udvikling imidlertid, at medarbejderne anskaffede fyldepen med evne til at opsuge den fornødne mængde blæk i et indvendigt gummihylster og med påskruelig hætte.

I dag sidder vi og bakser med at optage TV med en telefon.

Foreningen blev stiftet i oktober 1910 delvis som en selskabelig forening og delvis som en slags fagforening. En kreds af sortklædte herrer, hvoraf nogle bar cykelstyrskæg, stod bag. I det mindste havde det den fordel, at de ikke behøvede at bekymre sig om, hvor de skulle stille cykelstyret ved arbejdstids begyndelse.

Avisens redaktør var den navnkundige kaptajn Blangstrup, der mødte på redaktionen i langskafte støvler. Han var en koncis og effektiv herre, der ud over at redigere Berlingske Tidende med den ene hånd også redigerede Salmonsens leksikon med den anden. Man ved ikke hvilken hånd, der gjorde hvad, men Salmonsens leksikon bærer i hvert fald ikke præg af at være venstrehåndsarbejde.

Selvfølgelig afviste kaptajnen hårdt ethvert tilløb til forsøg på forbedringer af lønnen, men også af arbejdsforholdene – de skrivende klagede allerede dengang over, at redaktionslokalerne havde for få pladser til de ansatte – men takket være medarbejderforeningen lykkedes det alligevel at få en journalists månedsløn op på 250 kr.

Måske lyder det ikke af meget, men i 1910 var det fire gange mere end en faglært arbejder tjente. Hvis vi havde bevaret det forspring skulle ingen af os have tjent under 120.000 kr. om måneden i dag.

Jens Kistrup var én af dem, der "trak sig frem ved piben" – det er i øvrigt også Jens Kistrup på maleriet. Foto: Aage Sørensen.

Kaptajn Blangstrup var redaktør fra 1902 til 1912, året hvor "Titanic" gik ned. Derefter gik kaptajnen.

Bevares, det hele var ikke kun sjov og cykelstyrskæg, der var skærmydsler også i denne hæderværdige forening. Det fik omkring 1920 et i denne sammenhæng anonymt medlem til at melde sig ud med følgende bitre ord: "Er man dømt til at gå ad helvede til, så skal man, synes jeg, hverken følge trop med de, der stiller sig op og råber hurra med røven ud af bukserne, eller blive i en forening, der giver indtrykket af en glans, som ikke er til."

Der har været medlemmer, der har mærket avisen med det, de skrev, og der har været medlemmer, der blev mærket af avisen. Det ene har aldrig udelukket det andet.

Hundreder af medlemmer har denne forening talt. Avisen har til hobe haft sine stjerner og sine vandbærere. Men selv de største af dens navne blev – viser det sig – skrevet på døgnfluers vinger. Hver tid har sine store navne, men også de forsvinder som støv i vinden.

Ingen ved i dag, hvem Karen Aabech var. Hun var journalist på Berlingske Tidende, og hun var verdensberømt i Danmark, hendes stofområde var børn og unge, og alle kendte hende som "Tante Karen". I løbet af syv dage samlede hun 150.000 børn i Tivoli i Berlingske Tidendes Ping-klub. Det var mere end Louis Armstrong på samme tid. Jan Jæger var med. Han sad på hendes arm og sang "Lille Peter Edderkop". Dengang var han fire år.

Pingklubben var opkaldt efter en Storm P.-figur. Humoristen Storm P. var tilknyttet avisen som tegner, og han blev – og bliver stadig – anset for at være en af nationens største humorister. Ud over at være tegner var han også forfatter og skuespiller.

Storm P. så man aldrig. Han "arbejdede hjemme". Sad i sutsko og hjemmefakke med pibe og hund i villaen på Asgaardsvej på Frederiksberg og tegnede og skrev.

I løbet af dagen ringede man fra avisen og spurgte servilt, om dagens tegning mon var færdig. Så smiskede han på sit karakteristiske gammeldansk ned i telefonen: "Jahr, jahr, send bare en vogn..."

Herefter sendte avisen en taxa ud på Frederiksberg og imens gik Storm P. hen og satte sig og lavede dagens bidrag, og blækket var nogenlunde tørt, når chaufføren kom op ad trappen og ringede på.

Storm P. var leveringsdygtig i små finurligheder i stil med: "Det er en misforståelse, at man ikke kan more sig uden spiritus, men det er heldigvis en misforståelse, der sjældent opstår."

Der findes et foto af Storm P. fra engang i 1930'erne, man be-

mærker hans forkærlighed for ternet tøj i engelsk stil. Ved siden af ham i et om muligt endnu mere latterligt kostume og med malet papmachéhoved står tegneseriefiguren Ping; det er Karen Aabech, der befinder sig inde i figuren. Karen Aabech var på alle måder en tapper kvinde. Hun blev ansat i 1927 og gik på pension i 1973.

Berlingske Tidendes Ping-klub var opkaldt efter en Storm P.-figur. Her er Ping sammen med sin "far" – det er journalist Karen Aabech inden i Ping. Foto: Scanpix.

Dengang der måtte ryges på Berlingske – også i læsestuen. Foto: Olaf Kjelstrup.

50-året for foreningen blev, som det hed, fejret "ved en fest med damer" på Hotel d'Angleterre – og det var egne, medbragte damer.

Avisen havde sine få store, markante damer. Fra Edith Rode, der blev mor til kgl. skuespiller Ebbe Rode, til Lise Nørgaard, der blev mor til "Matador". Men også Lotte Freddie, Else Cornelius, Annelise Bistrup, Jane Aamund, Elsebeth Egholm, Hanne-Vibeke Holst og Lisbeth Knudsen. For nu at nævne nogle ganske få, af hvilke Lisbeth kom stærkt tilbage som chefredaktør. Kan man ikke blive chefredaktør, kan man blive forfatter.

I dag nøjes man med at udsende instrukser pr. mail, men for 50 år siden kunne man i husavisen "Pilestræde" blandt andet se ejeren til "en krum pibe med låg" efterlyst. I dag er rygning strengt forbudt, og det er jo heller ikke muligt at være mo-jo og vedligeholde gløden i en snadde på samme tid, men piben var i årtier et adelsmærke for pressens gentlemen. Især på kulturektionen, blandt andre Henning Kehler, han havde været øjenvidne til Den russiske Revolution og troede siden om sig selv, at han var en ny Holberg, og skrev tre skuespil, der i modsætning til Holbergs ikke spilles længere.

Hans langt yngre kollega, Jens Kistrup, var avisens litteratur- og teateranmelder i mere end 50 år. Han var altid iklædt grå habit, lyseblå skjorte og mørkt slips, og også han formelig trak sig selv frem ved piben.

Bo Dræbel og Svend Kragh-Jacobsen danser børnemenuetten fra Elverhøj. Foto: Bent K. Rasmussen.

Lotte Freddie – én af avisens markante damer med en forkærlighed for rødt. Foto: Linda Henriksen. 2002.

Jens Kistrup slap momentant biddet i pibespidserne, når han så tegneren Tom Wikborg, og Wikborg så Kistrup. Så satte begge i et hyl, der lød som noget, man ellers kun hører fra store primater i brunst. Det lød cirka sådan her: Yyyaaaaaaehhh! I virkeligheden spillede de en lille daglig københavnerscene – meget lille københavnerscene – hvor to Pontoppidan'er møder hinanden på Kongens Nytorv og løfter på den høje hat og siger: "Go'daaaaaa!"

Til sidst kunne Jens Kistrup teaterrepertoiret i søvne, i hvert fald sad han konsekvent og sov nede på anden række. Og da han med alderen blev mindre tyk, endte det også med, at det var ham, der stod på scenen foran skuespillerne og tabte bukserne, da han skulle overrække Teaterpokalen. Den grå habit var blevet for stor, og han nægtede at bruge seler.

Det skete flere gange. Man begyndte at se det som noget rituel – som en let tragisk og dog poetisk retfærdighed; scenen er vendt om, og kritikeren tages med bukserne nede.

De sendte en dame – Lise Nørgaard – i 1980-88. Foto: Jørgen Jessen.

Således har Medarbejderforeningens medlemsskare til enhver tid været vidtspændende og mangeartet – aldrig kedelig, fuld af liv og lyst og latter og drama. Den har rummet kolossale modsætninger. I dag fra Søren Frank til Line Holm Nielsen. Den sidstnævnte har løftet det jordnære til virtuositet, mens førstnævnte siger: “Det gør OK at være en krukke, bare der er vin i den.” Han tilføjer: “Og så hedder det i øvrigt en amphora.”

I 1930erne kunne man have udenrigsredaktør Nic. Blædel i den ene ende, han advarede om nazismens fremmarch, og som nævnt Storm P. i den anden, han advarede mod, at man startede fra bunden, når man skulle lære at svømme.

50 år senere var det Svend Kragh-Jacobsen i den ene ende af skalaen og Bo Dræbel i den anden. Svend Kragh-Jacobsen – eller “Kragen” – var spinatfugl, sart, pyntelig og avisens store teaterkritiker før Kistrup. Og så boede han hos sin mor på Frederiksberg.

Kragens samtidige modsætning var Bo Dræbel. Ikke noget sart spinatfugl her, Bo var journalist og i mange år avisens hofreporter. Bo Dræbel har mod, hun er tidligere frihedskæmper, hun drikker whisky direkte af krystalkaraflen og skyder muldvarpene i sin have med en revolver. Hun har haft flere kærester end Julio Iglesias, og hun altid valgt dem med omhu. Fra Shahan af Persien og opefter.

Bo Dræbel er stadig denne forenings æresmedlem, og hun er én foreningens, avisens og journalistikkens store damer. Noget havde Kragen og Bo alligevel til fælles: de var begge man-eaters, og til en fest i denne ærværdige forening dansede de børnemenuetten fra Elverhøj. Med hinanden. Øjeblikket er forevigt.

Men belønningen venter. Man yder ikke helt forgæves sit ypperste for denne fine, gamle avis. For de få, de udvalgte, af foreningens talløse medlemsskare gennem 100 år er i dag knap en snes blevet udødeliggjort: Man har opkaldt ofte meget små og iltfattige mødelokaler efter dem.

Og vi andre, der ser frem til evig glemsel, vi glæder os hver dag og føler os stolte og heldige; for vi har landets bedste kolleger. Vi har hinanden – og det er da værd at skåle på.

Derfor er det med stor fornøjelse, at jeg, som traditionen byder, hermed skal anmode de tilstedeværende medlemmer om at forsøge at rejse hinanden op og med mig udbringe et tre-foldigt leve for Berlingske Medarbejderforening. Den længe leve...

En skål for Berlingske Medarbejderforening, her foreviget i den såkaldt "Nordiske Have" i Pilestræde. Foto: Mikkel Møller Jørgensen.

